

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KØGE KOMMUNALE SKOLEVÆSEN

OKTOBER 1958

Statens pædagogiske Studiesamling
København

I. Skolevæsenets tilsyn og styrelse

Skolekommissionen:

Valgt af byrådet:

Kriminaloverbetjent Aage Sund, Anemonevej 19 (telf. 1262)
Distriktsjordemoder fru Hald Pedersen, Tøxensvej 11 (telf. 892)
Købmand Hugo Jørgensen, Brogade 19 (telf. 90)
Gummiarbejder Helge Hansen, Solsortvej 42 (telf. 1226)

Valgt af forældre:

Gummiarbejder Sv. Helge Hansen, Bygårdsstræde 7 (telf. 262)
Bestyrer Walther Hansen, Københavnsvej 3 (telf. 158)
Landsretssagfører Torsten Sørensen, Vordingborgvej 29 (telf. 5 el. 758)

Skoleudvalget.

Kriminaloverbetjent Aage Sund
Distriktsjordemoder fru Hald Pedersen
Købmand Hugo Jørgensen

Lærerrådsformænd:

Fælleslærerrådet: Kommunelærer K. Frier, Bag Haverne 22 (telf. 1747)
Tøxens skole: Overlærer Johs. Jørgensen, Tordenskjoldsgade 28 (telf. 1037)
Brochmands skole: Viceinspektør H. Jacobsen, Gudrunsvvej 6 (telf. 37)
Sdr. skole: Kommunelærer Poul Rasmussen, Erantisvej 8 (telf. 1753)
Tøxens skoles lærerværelse telf. 1257
Brochmands skoles lærerværelse telf. 2076
Sdr. skoles lærerværelse telf. 135.

Skoleledere:

Stadsskoleinspektør og skoleinspektør ved Tøxens skole, P. A. Klein. Kontortid 8—9, telf. 729. Privat Torvet 18, telf. 633.
Skoleinspektør ved Søndre skole, Poul Jørgensen. Kontortid 8—9, telf. 1778. Privat Pedersvej 12, telf. 525.
Skoleinspektør ved Brochmands skole, Andreas Daugbjerg. Kontortid 8—9, telf. 867. Privat Allégade 5, telf. 1478.

Køge skolevæsen gennem 150 år

I.

I de tredive år, der gik, efter at Køge latinske skole var blevet nedlagt i 1776, var der ingen rigtig skole her i byen udover en såkaldt „dansk skole“, hvor en skoleholder efter at have aflagt prøve hos præsten ansattes af magistraten med en årlig løn af 50—60 rdl. — Peder Gandrup, der var pensioneret skriver i søkmissionariatet, frasagde sig 1783 stillingen på grund af „den besværlighed, møje og uro, der følger med skolestøvet, ligesom skyggen følger legemet“. — Om hans efterfølger, Johannes Holm, vides intet særligt, og den sidste skolemester var den tidligere urtekræmmer i København Daniel August Hunæus.

Byens velhavende borgere holdt huslærer til deres børn, og de mindre velstillede sendte deres til private småskoler og pigeinstitutter i byen.

I „Iris og Hebe“ fortælles om skoleforholdene i Køge 1798:

— End en synderlighed fandt jeg i denne stad, som ligger kun 5 mil fra det videnskabelige København; men denne er forskrækkelig! et hedenskab for byens talrige ungdom — ingen skole, og næsten ingen skoleholder! Folk, som ikke evner at holde informatorer i huset, må sende deres børn i landsbyskolerne, eller efter værkstedsarbejdet selv læse for dem. — og nu den trætte daglejer, der først om aftenen kommer til sit hjem? — eller — eller — eller — o, ja, de kan ej lære at læse inden i en bog, fordi de ej kan lære at kende bogstaver. Når mænd i Køge beskriver en såkaldt skoleholder, falder man i den største forundring: han skriver med venstre hånd og — meget elendigt. Og når man hører brave mænd med ømtfølelse herte at beklage sig: at byens nedlagte latinske skole ejer et rentefond af 25.000 rdl, som er opstået ved frivillige og goddædige legater af selve fordum Køgeindvånere, at — hvilket synes underligt — enhver brude-, dåbs- og begravelsesceremoni aflægges med samme indtægter til den fordum værende latinske skole, som da den havde rektor, konrektor og hører; — at de adskillige gange skal have demonstreret og bevist på vedkommende steder deres trang i det mindste til en dansk læse-, regne- og skriveskole for at forekomme hedenskab og idiotisme hos deres ungdom; — at gejstlig og verdslig stifts- og stadsøvrighed har bejaet deres i dette betydelige tilfælde store mangel; — og endelig at der er talet højt i templer af en eller flere gode borgere om denne sag ved en opfordret og bekvem lejlighed: så er dette dog en ting, som — for ikke at sige mere — ingen medaljer fortjener.

Skønt den store skolekommission af 1784 ikke havde afgivet betænkning, arbejdede man dog fra regeringens side på at få organiseret skoler, hvor dette kunne lade sig gøre. Og det var sandsynligvis på opfordring, at pastor Fog og byfoged Crell den 27. juni 1806 indsendte en „plan til borgerskolens oprettelse i Køge“.

„Naar børn skulle dannes til i tiden at blive gode og nyttige borgere i staten, er det uægteligt, at begyndelsen til deres dannelse i den unge alder må gøres. — Når

Den gamle borgerskole.

8 a 9 af de unge år viseligen bliver anvendt til dette øjemed, vil sikkerligen den gode og lærebegærlige yngling have gjort sådanne fremskridt, at i hvad fag han — uden for det lærde — vil bekvemme sig til, kan love sig yndest hos dem, der efter den tid bliver hans foresatte“.

Således begynder formålsparagraffen i dette skoleplansudkast, der vidner om et grundigt, vel gennemtænkt og med virkelig interesse udarbejdet forslag. Det har blot den samme fejl, som adskillige lærebogsforfattere den dag i dag gør sig skyldig i: at overvurdere folkeskolebørnenes intelligens, modenhed og arbejdsinteresse. At planens forfatter er udgået fra den lærde skole, er den naturligvis stærkt præget af — folkeskoleundervisning i ordets rigtige betydning var jo et ukendt begreb. Efter planen skulle der gives undervisning i læsning, skrivning, regning, religion og sædelære, dansk sproglære, tysk, engelsk, fransk (de to sidste fag dog mod en lille betaling og uden for den egentlige skoletid), geografi, historie, naturhistorie, aritmetik, handelsregning, bogholderi og tegning.

Ved skolen skulle ansættes en overlærer og en underlærer, der begge burde være studenter. Den første skulle være kateket (førstelærer og andenpræst), den anden skulle være kirkesanger, kordegn (dog uden indtægt, til den daværende affældige kordegn Busch afgik ved døden) og klokker med 10 rdl. afkortning i lønnen til fordel for den afdøde klokker la Mottes enke.

Skolen skulle have 4 klasser, men „da der her i byen er en skolelærer ved navn Hunæus, som mangler de egenskaber, der udfordres . . . — fordrer billighed, at han beholder, hvad han hidtil har nydt. Hans pligt bliver da at antage sig til undervisning de fattige børn fra deres 5. til 6. år“. Men konsumtionsbetjent Ramløse og fhv. postmester Top skulle have polititilhold om ikke at befatte sig med skolehold.

Det varede to år, inden den stærkt omarbejdede og standardiserede skoleplan kom tilbage i approberet stand. Men den 30. oktober 1808 kunne præsten fra prædikestolen bekendtgøre skolens åbning, og skønt kateketen endnu ikke var udnævnt, kunne anden-

læreren, seminarist Mads Christensen og skoleholder Hunæus den 2. november 1808 begynde undervisningen med henholdsvis 54 og 8 elever.

Til skole købte man den 1. januar 1808 for 2400 rdl. den såkaldte provstegård på hjørnet af Katekismusgade og Nørregade. Til købesum og ombygning brugtes en gave på 80 rdl. samt en bevilling på 3500 rdl. som lån af den tidligere latinskoles midler. Denne sum blev dog senere nedskrevet til 1333 $\frac{1}{3}$ rdl. \approx 1333 rdl. — Dertil kom 1500 rdl. sølv, som sælgeren, skolekommissionsmedlem, brandsinspektør og dannebrogsmænd L. Olsen lod stå i ejendommen. Af forskellige grunde fik brandsinspektør Olsen ikke obligation på disse penge, hvorfor kommunen heller ikke fik skøde, og da pengeforholdene i landet ved statsbankerotten gav sælger og køber modstridende synspunkter i løsningen af betalingsforholdet, endte sagen i en proces, som gik kommunen imod, hvorfor den først fik skøde på skolebygningen 1820.

Denne skole med de lange, lave, gule længer overfor den vedbendbevoksede kirke stod i 84 år. Men skønt den med sine lavloftede klasselokaler på intet punkt opfyldte nutidens krav til skolehygiejne, var der dog noget hyggeligt ved den; de lave stuer med bjælkeloft, med de lange borde og bænke; den grusede legeplads og de venlige lærerboliger og haver, hvis gamle, prægtige pæretræer stod, indtil de under besættelsen var i vejjen for tyskernes barakker.

Da skolen blev oprettet, tænkte man kun på den som en drengeskole beregnet højest til 100 elever. Ved en optælling i 1819 var der 273 skolepligtige børn i kommunen, hvorfor 173 enten måtte søge privatundervisning eller helt undvære. Translatør v. Havens havde en skole med 7 piger og 3 drenge fra formuende hjem, en jomfru Veits underviste disse piger i kvindelige arbejder. Denne skole var efter pastor Roeskildes udsagn fortrinlig. Toldbetjent Ramløse med kone og datter havde en skole for mindre formuende med 24 piger og 6 drenge. Desuden var der et par småskoler med ialt 32 børn. Byens fattige piger fik derfor ingen undervisning, og mange kunne derfor ikke klare konfirmationen. Sådanne voksne piger skulle derfor møde til undervisning om aftenen, og man forstår egentlig godt den 24-årige Cathrine Ludvigsdatter, der havde et barn på 3—4 år, at hun modvilligt satte sig på skolebænken for at blive forberedt til konfirmationen. Hun skulker, og skønt skoledirektionen antager, „at korporlig straf ville være det bedste middel til at få hende i skole“, må man dog, da hun er over den kriminelle lavalder og ikke kan betale mulkt, følge loven og hense hende i fængsel på vand og brød.

1814-skolelovens bestemmelser angående skolepligt og skoleret skulle overholdes. Skolen måtte derfor udvides og have en ny skoleplan. En sådan approberedes 1822, hvilket medførte ansættelsen af en tredielærer, som tillige skulle være organist.

Kateketembedets indehavere*) skiftede tit — et sådant embede var jo kun et overgangsled til et rigtigt præstekald. Kateketerne var unge teologer, der sikkert følte sig mere som præster end som lærere, men alligevel som præster stod i skygge af sognepræsten. Og i den lille by, hvor næsten alle følte sig som een familie, kunne de ikke i den korte tid, de var her, sætte sig spor som de gamle, agtede og ansatte anden-

*) Kateketer: 1809 Tycho Fuhr; 1827 Andreas Winge; 1832 P. M. M. Storm; 1841 Christopher Nyrop; 1848 F. C. C. Breinholm; 1850 H. V. Holstein; 1855 C. M. F. Høeg; 1862 J. P. O. Korff; 1872 J. M. Petersen; 1877 S. M. Sørensen; 1878 O. E. Gottlieb; 1884—1889 embedet ubesat; 1889 Stig Bredstrup; 1896 Peter Vilh. Petersen; 1899 Poul Kristian Gam.

Organist Erslev.

Kantor Becker.

og tredielærere. Disse var mænd, som sad i deres embeder gennem mange år og kunne derfor ikke undgå at få indflydelse på åndslivet i Køge.

Således må nævnes tredielærer og organist *P. Cbr. Erslev*, som vakte en hidtil ukendt interesse for sang og instrumentalmusik, og som trods sognepræstens modstand fik anskaffet et stort og godt orgel til kirken for Tøxens kirkelegats midler. Han var udgiver af en sangskole, der udkom i 3 oplag. Hans selvbiografi findes i Østsj. Årb., 4. bd.

Ligesom Erslev var *Peder Emil Becker* en lærer af den gamle skole, der med kærlighed og ris indprentede lærdom og levereregler i Køges ungdom. En af hans elever har tillagt ham det mundheld, der supplerede en afstraffelse: Jeg skal sørge for, at du ikke glemmer kordegn Becker, selv om du glemmer alt andet i verden. Såvel i prosa som på vers har han skildret sin by, ligesom han for nærværende og tidligere elever udgav „Grundrids i den danske grammatik, samt læseøvelser i den højere stil“. Han var byens første redaktør og lejlighedsdigter i stor stil både i sorg og glæde. Da han som halvfjerdsårig tog sin afsked, flyttede han til sparekassen, hvor han virkede som bogholder til sin død 1873. Han var æresmedlem af borger- og håndværkerforeningen og af klubben og blev 1846 udnævnt til dannebrogsmænd og kammerassessor.

Hans efterfølger, kantor *Schneider*, døde 1885, 66 år gammel. Han var stor og imponerende af skikkelse, havde først haft en privatskole i Køge, blev ved Tøxens skoles oprettelse andenlærer der for 1869 at afløse kantor Becker ved borgerskolen. Hans joviale, sikre måde at optræde på harmonerede godt med hans mægtige skikkelse. Han var godlidende og elskværdig, men ikke god at træde for nær. En liden teolog, der en kort tid var konstitueret som kateket, tillod sig engang at minde Schneider om, at han dog var førstelærer ved skolen, men fik som svar et øjekast og nogle faderlige ord, der betog ham lysten til at gentage forsøget i resten af sin „regeringstid“. — Han var vittig og en søgt selskabsmand. Som lærer var han streng i sine krav, men afholdt af sine elever. En lussing fra hans hånd vurderedes som fire normale ørefigner.

Kantor Sneider.

H. Joachim Petersen.

Han var i det hele taget en ejendommelig mand, en personlighed, der trådte fast og sikkert frem, hvor han havde ærinde.

Da organist Erslev 1859 på grund af synssvækkelse frasagde sig tredielærerembedet for kun at hellige sig sit kirkelige erhverv, blev *Hans Joachim Petersen* hans efterfølger for efter kantor Schneiders død at blive kantor og andenlærer. I sin bog om sognepræsten J. H. Monrad gengiver Stig Bredstrup dennes tale over sin gode ven, kordegn Petersen, blomsternes og planternes ven. Joachim Petersen var en mand, der gik sin vej alene, og der var en tung alvor udbredt over hele hans person. Det berøede måske noget på hans tætte, noget firskårne skikkelse og hans mørkladne hoved med det stærke hår og skæg. Han var i hvert fald en alvorsmand, der levede sit eget liv og kun tog ringe del i byens. Men trods sin ydre dysterhed havde han gaven til at vinde elevernes venskab, der gav sig udslag i rejsningen af en smuk mindestøtte på hans grav. — Han var en stor blomsterelsker, og Opffer fortæller, at hans vinduer til gaden var en hel botanisk have, der frembød en øjenlyst ved sine skønne farver og former. Hans familieliv var ikke harmonisk, og Harald Bergstedt tegner i bogen „Under Klokketårnet“ et lidet sønligt billede af sin fader.

Der var myndighed over de gamle, danske skolelærere. „Den, som elsker sin søn, tugter ham“, var vel et dogme for disse mænd; men med alvor og nidkærhed tog de fat på den opgave at gøre gode og nyttige borgere ud af ungdommen. Udgået af den jævne befolkning forstod de bedre end de, der hånedes og så ned på den gamle seminaristtype, at komme i kontakt med folkets brede lag og få vækst i den folkelige kultur, der i dag er et særkende for vort land.

Der var værdighed over de gamle skolelærere i Køge, når de troned på deres katedre — det var ikke dem, der gik til elevernes klasser, men børnene, der gik til undervisning i skolelærerens skolestue. Men tiden kræver udvikling. Med firsernes udgang var den gamle borgerskole opslidt og forældet, og med den nye skole skabtes nye lærertyper, ny ånd og nye former for skolens arbejde.

Endnu er der folk, der kan huske tilbage til skoledage i den gamle borgerskole, men de bliver færre og færre, og snart er også *den* kun historie.

II.

1832 toner Tøxens skole frem i den lokale historie: En god borger har i tresårsalderen besluttet at trække sig tilbage til et privatliv frit fra forretningens bundthed, ærgrelser og pligter. Han afstår sin store købmands- og tømmerhandel, og da hans formue beløber sig til mere, end han og hans hustru har brug for, beslutter de „af gensidig kærlighed og omhu for hinandens vel“ at gøre den længstlevende til arving. Da de er barnløse, og den formue, de ejer, „næst Guds bistand er erhvervet ved fælles bestræbelser“, bestemmer de endvidere med 25.000 rdl. — en for den tid meget betydelig sum — at gøre noget til gavn for den by, hvor han var født og vokset op, og som har dannet rammen om hans manddoms virke og privatliv.

Thomas Tøxen blev født 30. november 1766. 1799 blev han gift med Cecilie Pedersen, f. 1764, d. 1832, datter af kirurg, stadslæge og læge ved Vallø Stift Adolph Pedersen og hustru Sidsel Feddersen.

Frederik Opffer, der sandsynligvis har sine oplysninger fra folk, der har kendt Tøxen, fortæller, at han i sine senere år, da han som enkemand boede i ejendommen Torvet 24, førte en ensom og indesluttet tilværelse og sjældent blandede sig mellem folk. Dog mødte han, skønt han ikke selv havde børn, ved borgerskolens eksaminer. Han skildres iøvrigt som en kraftig bygget mand af middelstørrelse, der altid gik tarveligt klædt med benklæderne inden i de blanklæders støvler eller med sort, lavpudlet hat, sort frakke eller kjole, fløjlsknæbenklæder, mørke strømper og sko med sølvspænder og udvendig under knæet spænder, der trådte i stedet for strømpebånd. — Han hørte til den gamle skole, der aldrig snakkede folk efter munden og aldrig gav møde i byens foreninger. Den omstændighed, at han havde haarskår, kan måske forklare den tilbagetrukne stilling, han indtog i det offentlige liv. — Han var sparsommelig, og man vidste, han var rig, men på grund af sin beskedne og tilbagetrukne levemåde, tiltrak han sig ingen opmærksomhed. Hans storslåede gave må derfor have været en mægtig overraskelse for hans medborgere. Og dertil kom, at han yderligere i 1837 skænkede 2600 rdl. „til værdige familier eller enker, der ikke henhører under det almindelige fattigvæsen, men dog er trængende“.

Offentlige hvem synes Tøxen ikke at have haft. Han findes ikke blandt de eligerede mænd, som borgerrepræsentationen den gang kaldtes. Kun en enkelt tillidspost havde han: han var forligskommissær. Denne stilling svarer til vor tids forligsmand; men medens den nu om dage ikke kaster særlig glans over sin indehaver, synes den den gang at blive tildelt de rigeste — og derfor af andre mest uafhængige — købmænd i købstæderne. Derfor blev *Forligseskommissær* en virkelig titel — noget i retning af det senere Agent eller Konsul — der gik forud for erhvervsbetegnelsen.

Tøxen og hans hustru ligger begravet på den gamle kirkegård syd for kirken under et par gamle, tidligere benyttede gravsten. Den ældre indskrift er udvisket til ulæselighed, og kun på et mange år senere opsat jerngitter om graven læses „Tøxens gravsted“. Denne prunkløshed bevares i overensstemmelse med Tøxens vaner og ønsker. Men på skolens halvtredsårsdag defilerede skolens elever forbi graven, hvor der nedlagdes en krans, hvorefter man i kirken afslørede en mindetavle bekostet af tidligere elever

i taknemmelig erindring om „skolens grundlæggende legat-stifter, kirkens og de fattiges velgører“.

Med nutidens øjne var den kapital, Tøxen skænkede sin by, kun ringe — hvad ville renten af 30,000 kroner nu forslå i skolens årlige kæmpebudget? Sat på rente fra Tøxens død til nu, ville de par millioner, summen kunne være vokset til, knap tilfredsstillende vore krav til en ny skole i samme grad, som renten af de 15,000 rdl. gjorde den gang. I de tider, hvor nøjsomhed og beskedenhed var dyd og nødvendighed, og penge havde værdi, var det en storslået gave. Med undtagelse af den navnkundige Jesper Brochmand, der mindes for andre fortjenester, har ingen mand i Køges historie sat sig et varigere minde end den beskedne stifter af TØXENS SKOLE.

Da latinskolen i 1776 blev nedlagt, følte det — trods den kun havde 16 elever, der langt fra alle var fra Køge kommune — for den lokalpatriotiske lille by som et stort prestigetab. Ivrigst af alle gik Tøxens morfader, den gamle købmand Johan Schwartz, i brechen for at bevare eller genoprette den gamle skole. Det er muligt, at den gamle mands interesse for skolesagen er holdt levende i familien — hvad skulle ellers bevæge en borger, der ikke selv havde børn, til i sit testamente at betænke skolevæsenet med mere end det dobbelte af, hvad han skænkede kirken, som i de tider ellers altid fik broderparten i den private godgørenhed.

Tøxen døde den 2. maj 1845. Kun tre dage efter udtaler skolekommissionen, at „da købmand Tøxen nu ved døden er afgået, blev forandringen af skolevæsenet i Køge bestemt af foretages snarest muligt“. Men allerede den 2. juni noteres i protokollen: „Formedelst kirkesagens uheldige udfald blev skolereformen bestemt at udsættes indtil videre“.

Hvad det er for en kirkesag, der kunne have en så nedslående indflydelse på gennemførelsen af skoleforbedringen i Køge, kan ikke oplyses, men i oktober udarbejdede pastor Laurberg et udkast til en omorganisation af Køge skolevæsen. Dertil kom yderligere i løbet af 1849 endnu to udkast henholdsvis fra købmand og skolekommissionsmedlem Bøgild og en student Egeriis — antagelig cand. phil. Egeriis, der i trediveerne havde oprettet en privatskole og senere blev kæmner i byen. Da kommunalbestyrelsen syntes bedst om det sidste, indsendtes det med særlig anbefaling sammen med de to andre samt tegning og overslag fra tørmester Blume til ministeriets approbation. Ministeriet kunne dog ikke godkende nogen af planerne og fremsendte et nyt forslag til overvejelse. Forhandlingernes vej er lang, og da man i 1852 mente alt så vidt i orden, at man kunne tænke på at indkøbe 120 tønder brændt kalk til bygningens opførelse, nægtede skoledirektionen at stille Tøxens legats midler til rådighed på ringere betingelser end det lån, man måtte optage i den nye bygning; da dette ikke kunne lade sig gøre, måtte sagen igen stilles i bero.

I nogle år sker der da ingen større sensationer indenfor skolevæsenet, end at man konstaterer, at borgerskolens „klavremaskine nu af ælde er ganske ubrugelig og farlig derved, at noget af den kan falde ned“, eller at man for at forebygge røgplage går med til noget så nymodens at anskaffe „comfur“ i lærerboligerne — dog først forsøgsvis hos kateketen, „hvor skorstenen må lukkes med en „gehvælt“, hvori anbringes en jerndør“. Men i 1856 dukker tanken om legatskolen op igen. De opsparede renter er vokset til over 8000 rdl.; og da kommunalbestyrelsen i stedet for den projekterede drengeskole er mere stemt for en drenge- og pigeskole, går pastor Gløerfeldt og agent Glæiser i gang med at udarbejde en skoleplan.

Denne blev godkendt, men nu viste det sig, at byggeprisen ved licitationen langt oversteg overslagssummen, og man udskød da opførelsen til det følgende år, hvor de opsparede renter da ville beløbe sig til 9650 rdl. — hvad endda var 2000 rdl. mindre, end man skulle bruge til grund, bygning og inventar. Forøvrigt var det meningen, at skolens drift skulle bestrides af legatets renter, skolepengene og — hvad der kom derud over — af kommunen.

Nu skal det være alvor! En fru Nue får lov til at oprette et pigeinstitut, men kun på betingelse af, at hun nedlægger det eller eventuelt overtager lærerindstillingen, når den nye skole kommer. Den første betingelse stilles også hjælpelærer Mortensen, der får lov til at benytte et lokale i borgerskolen til aftenskole mod selv at sørge for lys og varme.

Den 30. marts er pladsen til bygningen afstukket, og byggeriet begynder på „byens banke“.

Men nu bliver der i skolekommissionen uenighed mellem præsten og borgmesteren på den ene side og de af borgerrepræsentationen valgte medlemmer på den anden. Det er en kompetencestrid, om det er skolekommissionen eller borgerrepræsentationen, der har indstillingsret til lærerembederne. Og da pastor Gløerfeldt synes at ville have den før nævnte fru Nue ansat uden indstilling, bliver striden yarm med spaltelange erklæringer for og imod damen, som ikke er populær blandt nogle af byens familier. Fruen trækker sig til sidst selv tilbage og skriver patetisk til kommissionen: Ondskaben har sejret, og jeg må som så mange andre af skæbnen forfulgte menneskenes børn bøje mig for dens skjulte magt!

Til sidst falder der ro over sindene. Den 3. december 1858 holder skolekommissionen og borgerrepræsentationen fællesmøde, hvor man blandt 17 ansøgere indstiller cand. theol. Tycho Emanuel Spang til overlærer, seminarist Schneider til andenlærer, seminarist L. Laursen til tredielærer og frk. Hanne Wahl til lærerinde.

Og den 10. januar, da udnævnelserne foreligger, beslutter man, at der skal sættes følgende inskription med jernbogstaver på bygningen:

SKOLE.

Bekostet af Tøxens legat 1859.

III.

Skolen blev indviet den 4. februar 1859.

Det kneb med at finde det rette navn: den tøxenske betalingskole, Borgerbetalings-skolen, Tøxens legatskole, den højere borgerskole, Betalingsborgerskolen, den højere betalingskole — og senere Realskolen og Mellem- og realskolen. Men trods de mange skiftende mere eller mindre officielle navne står den dog stadig, som den altid har stået, i befolkningens bevidsthed og omtale som: *Tøxens skole*.

Helt uden for byen skrås over for den søjlebårne accisebod i den lindebevoksede Nørregade — blev den lagt — fornemt tilbagetrukket bag sin række lindetræer — med de åbne marker mod nord. Langs spadseresten over den dybe rendesten på den modsatte side af gaden var også plantet en række lindetræer, bag hvilke de grønne marker løb helt ud i fladvandet med hav og himmel som baggrund. Skrås over for afsluttedes byen mod nord af „Norske Løve“ og de udenfor liggende otte møller.

Tøxens Skole.

I mange år havde skolen et vartegn i en pragtfuld syrenbusk, der stod på plænen mod gaden. Den var plantet af slotsgartner Galthen, Turebyholm — faderen til den berømte „Grev Moltke-spære“. Når syrenbusken stod med sine tusinder af blomsterklaser og udbredte en bedøvende duft, frembød den et betagende syn og hørte til Køges største seværdigheder. De hårde vintre under besættelsen var for meget for den gamle busk.

I bygningens stueetage var der klasseværelser. På 1. sal og i tagetagen boede lærerne. Undervisningstiden var om sommeren fra 8 til 14 og om vinteren fra 9 til 15. Når vejret tillod det, gjorde man „gymnastiske øvelser“ på legepladsen, der lå mellem bygningen og lærernes haver.

Frederik Opffer, hvis private erindringer her har gjort kendskabet til den gamle skole muligt, fortæller, at skolen under trappen på den nordre gang havde sit „museum“, der betragtedes som en helligdom. Samlingen bestod af et skelet af en kat, et par mindre kranier, en udstoppet skade, nogle få fysiske apparater samt gipsornamenter og klodser til skyggetegning. Det var en tillidspost at blive sendt ind i „museet“ efter noget, og det var med ærbødighed, at tilfældige tilskuere stak næsen indenfor i dette fredfyldte rum.

Skolen havde i overlærer Spang fået en rolig og dygtig skoleleder, som stilfærdigt og naturligt gled ind i borgerskabet og i november 1860 blev gift med borgmesterens datter, Emilie Gether.

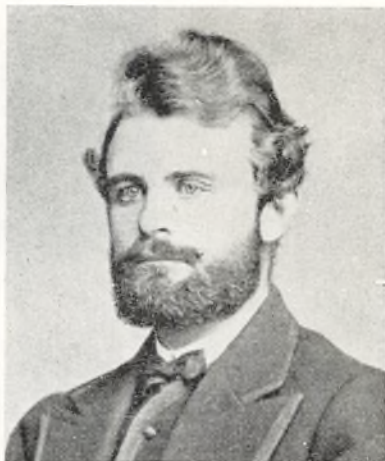
I juli 1859 holdtes den første eksamen i overværelse af provsten, der skriver, at d'hr. læreres flid var kendelig overalt. Navnlig overværede han med stor glæde og tilfredshed overlærer Spangs eksamination. „Den ualmindelige dygtighed, alvor og kærlighed, hvormed han underviser og leder skolen, fortjener megen påskønnelse“. Og provstens begejstring holder sig og går så vidt, at han næste år tilskriver skolemyndighederne i Køge, at de bør sætte hans gage 100 rdl. op. Kommunalbestyrelsen synes dog, det er lovligt tidligt at gå til lønforhøjelse, men gør det dog næste år, da man får oprettet en ny klasse, og man synes, at det ikke er rigtigt og passende, at andenlæreren får samme gage som overlæreren, der har det forøgede arbejde og ansvar som overlærer.

Også lærer Schneider var en dygtig og samvittighedsfuld lærer. I sommeren 1861 fik han stipendium — 1 rdl. daglig og 5 rdl. i godtgørelse for alle rejseomkostninger — for at han i København kunne „uddanne sig i det engelske sprog og navnlig gøre sig bekendt med de nyere undervisningsmetoder“.

Med undtagelse af den første tredielærer, der allerede et halvt år efter fik andet

Overlærer Spang.

Overlærer A. Jensen.

embede, blev de to næste, P. Th. Nielsen og L. F. Th. Larsen hver en halv snes år ved skolen, indtil de kunne beforders til bedre lønnede kald.

Var der således idel tilfredshed med lærerne, kan man ikke sige det samme med lærerinderne. Det blev i den første tid en ustandselig skiften. Den første lærerinde måtte efter to års forløb tage sin afsked på grund af sygdom. Den næste var forældrene så utilfreds med, „at frequentzen i pigeklassen betydelig var aftagen“; og da hendes eksamination i fransk og tysk ved eksamen var utilfredsstillende, lod to af skolekommissionsmedlemmerne hende aflægge adskillige stilprøver, hvorved de konstaterede, at hendes kundskaber vel var tilstrækkelige, men hendes arbejder „jaskede og uordentlige, ligesom hendes stilretninger vidnede om et hang til jask“. Man foreslog hende frivilligt at søge sin afsked, men da hun ikke ville det, fik hun den. Den tredje, frk. Wineke, var så tiltrækkende, at en bejler to år efter løb af med hende, og den fjerde blev efter 1½ års ophold her lærerinde i København. Først efter 10 års forløb fik man i frk. Galschiøt og frk. Lübbers et par lærerinder, der ville blive her i længere tid.

Krigen 1864 synes ikke at have gjort noget skår i skolernes arbejde. Men efterkrigstidens dyrtid mærkedes.

Skolekommissionen beklager sig i 1866 over, at skatteevnen er forringet, medens skatterne er steget i den grad, at kommunen har vanskeligt ved at udrede dem.

Kateketen og tredielæreren ved borgerskolen klager sidst i april over, at deres løn for første kvartal ikke er udbetalt dem, og kassereren erklærer, at der ingen penge er i skolekassen, og at han ikke kan få nogen af kærnerkassen.

I betalingskollen anker en fader over, at pigeklassens elever selv skal medbringe stole; og i borgerskolen må pigebørnene selv besørge rengøringen. „hvilket har mødt megen opposition“. — Derfor bestemte kommissionen, at fra 1867 skulle Niels Arvesen besørge renholdelsen, for hvilken han forlangte „12 rdl. 3 mk. årlig for 2 gange ugentlig at rengøre og feje skolestuerne samt renholde locummerne 1 gang ugentlig, ligesom også for 2 gange årlig at vaske og skure skolestuerne“.

Det var små og vanskelige kår, skolen arbejdede under. Og som tiderne lysnede, kunne Spang med god samvittighed 1869 forlade Tøxens skole og gå over i kirkens tjeneste, hvor han døde 1907 som sognepræst i Mern.

Til hans efterfølger udnævntes cand. teol. Anders Jensen.

Det var en vanskelig opgave at blive skoleleder efter den alvorlige og meget ansete overlærer Spang. Overlærer Jensen var kun 26 år. Og han var knap nok færdig med sin uddannelse; thi i januar 1871 beklager skolekommissionen, at han er blevet borte fra byen og skolen den første dag efter juleferien, så børnene måtte sendes hjem; og at han dagen efter har givet månedslov. Som årsag til forsømmelsen angiver han, at den var sket, for at han kunne gøre aftale med en anden teologisk kandidat om den kateketiske prøve, han agtede at underkaste sig i den kommende uge. Undskyldningen kan dog ikke tages for gode varer, thi det overdrages formanden „at gøre overlæreren opmærksom på forskellige mangler ved hans bestyrelse og hans virksomhed som lærer“.

Det er et dystert billede, redaktør Opfer i sine erindringer tegner af denne periode:

— Om undervisningen er der egentlig ikke stort at berette, når man ikke vil være ubehagelig. Når lejlighed gaves, og den gaves ofte, blev der uddelt bravt mange lussinger. For større forseelser blev der givet klaps over fingrene med en lineal, og når der skulle statueres et eksempel, blev skolens rebtamp taget i brug. Jeg skylder sandheden at bemærke, at der blev statueret mange eksempler.

En skøn dag forsvandt rebtampen sporløst, men afdøde Viggo Hansen, hvis fader var rebslager, påtog sig at skaffe en ny. Han afleverede den til den synligt oprømte lærer i en engelsktime, og da han var meget svag i papirerne, håbede han i det mindste i denne time at gå ram forbi på grund af sin ekspedite levering; men skæbnen ville, at tampen endnu i samme time blev indviet på den dybt krænkede Viggos bagdel. Også denne tamp forsvandt, og nu tog man sin tilflugt til spanskkrøret. Der var dog også villige hænder til at tage dette under behandling efter alle kunstens regler. Det hed sig, at når det fik en lille spalte i den ene ende, og der blev stukket et hår i spalten, så flækkedes spanskkrøret under brugen. En kendsgerning var det, at spansk-rørene stadig flækkedes.

En dag i tredje klasse kastede hr. Schneider et ransagende blik op i loftet, og resultatet var storartet. Loftet var pragtfuldt dekoreret med rådne æbler. Sammenholdet i klassen var imidlertid ubrydeligt: ingen vidste besked med, hvem der havde gjort det. Som en følge deraf skulle vi alle sidde over en time hver dag i fjorten dage. Nu var gode råd dyre. Den eneste, som vidste sin samvittighed fri, var Eggert Galthen, en søn af slotsgartneren på Turebyholm. Da han ikke havde megen lyst til at sidde over en time fjorten dage i træk, overtalte vi ham, der på grund af sit vindende væsen og sin gode opførsel var godt anskrevet hos lærerne, til at gå i forbøn for os andre. I den følgende time, da vi havde hr. Schneider, gik Eggert til Canossa på hele klassens vegne. Forsynet med et par gode lussinger og med sin pæne frisur i uorden gik Eggert på plads med den gode bevidsthed, at han havde befriet klassen for den dikterede straf.

Hænderne sad løst på skafet af vore lærere, men de handlede selvfølgelig ud fra de bedste motiver. Prygl var datidens løsen, og denne fremgangsmåde nåede sit højdepunkt under overlærer A. Jensen.

Opfer fortæller derefter videre om en lærer med kæmpekræfter, hvilke denne fik rig anvendelse for i sin pædagogiske praksis:

— Han nøjedes ikke med at gennemtærse os, så vi næsten ikke kunne tåle at sidde på vort blodunderløbne bagparti, men han eksperimenterede med at „hænge“ en dreng, som han havde et særlig godt øje til, i gardinsnoren, stillede ham op ad en opheded kakkellovn en hel time igennem, kradsede dagligt hul på hans ene hånd og kom helvedssten deri. Tabte drengen en tåre på bordet, tvang han ham til at slikke den op. Disse pædagogiske eksperimenter resulterede ganske naturligt i, at drengen, senere tømmerhandler Laurids Hansen, blev taget ud af skolen. Da Laurids, som han regulerede med fornærmelige skældsord, havde stået en stiv klokketime op mod den ophedede kakkellovn, blev han, da skoleklokken lød, sendt hen på sin plads med den bemærkning: „Se, nu lugter her af oksekød.“ — Det er unægtelig et tiltalende billede af en pædagog; men det skal i retfærdighedens interesse slås fast, at de andre læreres nidkærhed ikke må jævnføres med den omtalte mands råhed — han udgjorde en undtagelse. Med de nye lærerkæfter, der kom til i løbet af halvfjerdserne, kom der en ny tone ind i skolen, og pryglesystemet gik mere og mere ud af kurs. Men trods de klø, vi gjorde os fortjent til og ærligt fik, holdt vi dog meget af vor skole og vore lærere; og ved tanken om vore vinterløjer i frikvartererne, vor månedslov, vore skoleballer og komedier, vore fastelavnsløjer, hvor vi slog katten af tønden, vore skoleskovture, hvor vi legede røvere og soldater o. s. v., dukker der en mængde lykkelige barndoms minder frem. Ved eksaminerne, hvor vi mødte festklædte under ledsgelse af vore forældre, hjalp lærerne os troligt over de svage punkter.

Når man læser Frederik Opffers beretning, må man naturligvis gøre sig klart, at en drengs vurdering af et menneske ensidigt bestemmes af hans følelser for vedkommende; og selv i de modne år bliver mindet om en person præget af den sympati eller antipati, man nærede for ham i barndommen, ligesom små begivenheder ubevidst vokser sig større i erindringen. Skolens karakterprotokoller viser, at Fr. Opffer ikke hørte til de flittige drenge i klassen, og da han var velbegavet, er det sandsynligt, at lærerne efter den tids metoder kørte ham noget stramt. Derfor måske bitterheden mod den omtalte lærer. Men sikkert er det, at Opffers fader „med mange graverende og injurerende beskyldninger“ klagede over, at drengen to gange er blevet afstraffet med slag af en rotting på bagen. Og hvad angår den omtalte Laurids Hansen, får læreren, efter at faderen har klaget, og han selv har afgivet erklæring, en reprimande om, „at han for fremtiden skal være mere forsigtig i sin spøg med eleverne, da ellers hans opførsel let kan mistydes til skade for ham selv og skolen“.

Overlærer Jensen befandt sig næppe godt i Køge. 1872 blev han præst i Chicago, men frasagde sig embedet og blev to år efter kateket i Hillerød. Senere blev han provst i Neksø og døde som pastor emiritus 1925 i Valby.

Ved overlærer Jensens bortrejse var der sikkert både i borgerskabet og skolekommissionen enighed om, at man ville have en virkelig skolemand til leder af Tøxens skole. Valget faldt på den 33-årige lærer, cand. phil. Kr. Pedersen ved Mulernes legatskole i Odense. Denne var både som fagmand og skoleleder dygtig og initiativrig. Hans „Dansk Sproglære“ udkom i en række oplag, og straks efter sin tiltrædelse tilstillede han skolekommissionen ikke mindre end 18 forslag til forbedring af skolen. De 10 var økonomiske og henvistes til skoleudvalget, hvor deres skæbne er ubekendt, men de 7 kunne skolekommissionen tiltræde. Kun nr. 1 — det for Pedersen vigtigste — nemlig indførelsen af den lille præliminæreksamen, kunne man ikke gå med til. Han opgav dog ikke sagen, og sammen med skolens dygtige lærere: kgl. translator H. L.

Hansen, brødrene Emil og Victor Clausen — store og lille Claus, som de populært kaldtes — samt frøknerne Lübbers og Galschiøt genoprettedes skolens sunkne ry. Fra midten af halvfjerdserne op gennem firserne — i Køges guldalder, som Opffer kalder den — da livet pulserede stærkt i den gamle by, gav disse lærere deres bidrag på forskellig vis. De skrev digte og lejlighedssange, arrangerede aftenunderholdninger og koncerter med oplæsning, sang og musik, holdt instruktive foredrag og gik i spidsen for fortræffelige dilettantkomedier. De var sjælen i datidens festlige sammenkomster og var søgte lejlighedstalere, der spredte glæde og oplysning om sig.

IV.

Med særlig glæde har overlærer Pedersen i sommeren 1880 sikkert sat sig til at afskrive følgende ministerielle skrivelse i en splinterny protokol:

Efter at have modtaget Deres højærværdigheds (skoledirektionens formand, provst Tuxen) og professor Simesens under 10. juni afgivne beretning om resultatet af den undersøgelse af tilstanden i Tøxens skole i Køge, som De i anledning af et hertil indgået andragende angående afholdelsen af afgangseksamen af lavere grad ved bemeldte skole har foretaget — — — meddeles skolen tilladelse til foreløbig for årene 1880—84 for dens egne elever at lade afholde en eksamen med samme retsvirkning som almindelig forberedelseseksamen af lavere grad ved universitetet.

Dermed havde overlæreren nået et af sine mål. Men hans stræben rakte selvfølgelig videre. Og allerede inden den fireårs periode var udløbet, kom ministeriets tilladelse til at afholde almindelig forberedelseseksamen eller, som den almindeligt blev kaldt: præliminæreksamen.

I begyndelsen blev der kun indstillet drenge til eksamen, men efter at fællesundervisningen var gennemført, og et hold på 7 piger i 1887 af skolens lærere var undervist privat, kunne man fra 1893 dimittere såvel piger som drenge.

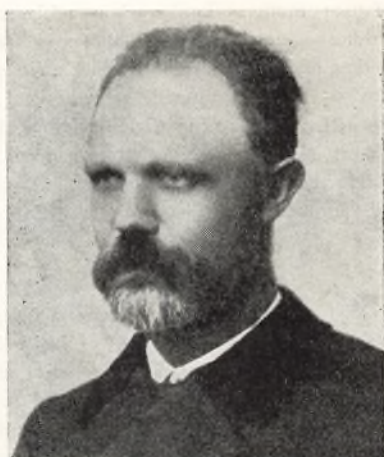
Pedersen var fremskridtsmand. Ligesom overlærer Spang ville han have indført fransk gymnastik for pigerne, men de lokale autoriteter fandt, at der ikke var plads dertil i skolen, og sådan idræt „ville vække misnøje hos forældrene“. Ligeså foreslog han på et ret tidligt tidspunkt at slå drenge- og pigeklasserne sammen; men byrådet fandt, at noget sådant var alt for uprøvet til, at man turde foretage eksperimenter af denne slags i Køge. Først efter at andre steder havde indført fællesundervisningen, og alle skolens lærere enkeltvis havde afgivet erklæring om et forsøg, der blev gjort med førsteklasserne, gennemførtes den.

Da skolen 1884 holdt 25 års jubilæum, havde den skabt sig en virkelig god position. Fra de 87 elever (43 drenge og 44 piger), som den begyndte med 1859, var den vokset til 153 (86 drenge og 67 piger), hvorfor man i 1883 måtte omdanne beboelseslejligheden i midten af bygningen på 1. sal til to klasseværelser og de to klasser nedenunder til gymnastiksal. Den havde fået en pæn naturhistorisk samling, der årlig blev forøget ved tilskud fra kommunen, og til den fysiske samling havde den modtaget et statstilskud på 800 kroner. Den havde gode landkort, vægbilleder og håndbibliotek, ligesom eleverne ejede et stort bogskab med en bogsamling (stiftet 26. august 1859) på ca. 500 bind.

Selve jubilæumsdagen fejredes ved en festlig sammenkomst med byråd, skolekommission og forældre — ialt 250, så mange, gymnastiksalen kunne rumme. Skolens første overlærer, pastor Spang, holdt festtalen og mindede om skolens lyse sider, men

Overlærer Chr. Pedersen.

Overlærer Carl Dahl.

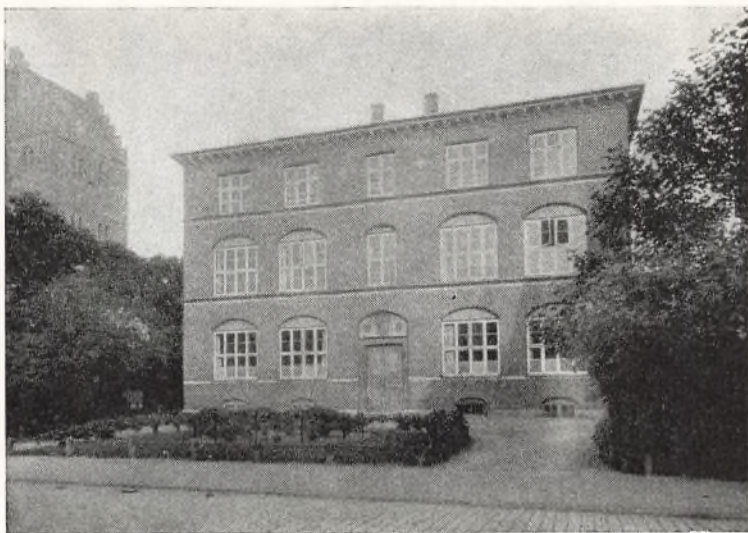
også om, „at uden tugt, som ikke klang godt i ørerne, opnåedes sjældent det gode resultat“. Lærer V. Clausen og translætør Hansen havde skrevet festsange. Dagen i forvejen havde tidligere elever indbudt alle lærerne til middag med efterfølgende bal i rådhusalen, hvor der deltog 150—200 mennesker.

Året før jubilæet havde skolen fået approberet en ny plan, hvori navnet „Tøxens skole“ ligesom i planen af 1870 blev anerkendt. — Skolepengene blev ansat til 4 kroner månedlig, klassernes elevtal måtte ikke overskride 25, og lærerne skulle være teologiske, polytekniske eller filosofiske kandidater eller seminarister. Overlæreren skulle aflønnes med 1600 kroner årlig, fribolig på skolen og 100 kroner i stedet for brændsel. Andenlæreren og tredielæreren fik 1150 kroner, fri bolig og 50 kroner til brændsel, fjerdelæreren 900 kroner, bolig for en ugift + 50 kroner og de to lærerinder 700 kroner + 50 kroner og bolig eller i mangel heraf 100 kroner årlig. Efter indstilling af byrådet eller skolekommissionen kunne personalet afskediges med et halvt års varsel.

Hele skolens budget balancerede med 10,006 kroner, hvoraf kommunens bidrag var 2621 kroner — en betydelig stigning fra det første regnskabsår, da kommunens tilskud kun beløb sig til 83 rdl. eller 166 kroner.

I 1886 fremkom et forslag fra skolekommissionen, der gik ud på, at da den gamle borgerskole nu var så forfalden, at den skulle ombygges fra grunden, ville det være praktisk at slå Tøxens skole og borgerskolen sammen til een skole. Herved kunne kommunen spare plads, driftsomkostninger og udjævne det sociale skel mellem de to skoler. Mon ikke den bonerthed, som endnu i denne tidsperiode var fremherskende, var grunden til, at enhedsskolen allerede da ikke kunne gennemføres.

Som firserne skred, gik glansen bogstavelig talt lidt efter lidt af overlæreren. Ugift og fornøjelig, som han var, kom han meget ud i selskaber, og ellers tilbragte han sin fritid ved stambordet på hotel Prinsen, hvor stemningen var høj og todryererne ikke mindre. Sjældent kom han ædru hjem, og i skolen kunne hans uappetitive og snuskede udseende ikke skjule drikfældigheden, der efterhånden blev en last. Bergstedt skriver:

Borgerskolen — senere kaldet Brochmands skole.

Overlæreren var rød og blåsprængt i ansigtet. Han rystede på hånden og havde brændevin med i timerne.

Til sidst måtte skolekommissionen gøre indberetning om ham, og netop som han højtideligt havde lovet provsten at føre et nyt og bedre levned, skete skandalen. Ved fugleskydningsfesten 1888 kunne man se realskolens overlærer „ved højlys dag, i fuldstændig perialiseret tilstand, fulgt af læredrenge og forbigåendes hån“ drage ned gennem gaden i halen på festtoget. — Efter dette lovede overlæreren at blive afholdsmand og tage sin afsked. Det første tillod hans konstitution imidlertid ikke, og hans venner i skolekommission og byråd, hvor han selv havde sæde, gik så kraftigt ind for ham, at han slap med en skarp ministeriel advarsel. Nogle år efter (1893) måtte han dog give op og gå på pension. En af hans elever, den senere biskop Chr. Ludwigs, forsøgte mange år efter et slags forsvar for ham. Han fremhævede hans gode sider og forsøgte en forklaring på hans drikfældighed. Over hans skrivebord hang et stort billede af skuespillerinden Magda v. Dolche (Roselinde Thomsen). Det skulle efter Ludwigs opfattelse have været en ulykkelig kærlighed til hende, som var anledningen til overlærerens drukkenskab. Ved auktionen efter hans død viste Ludwig sin pietet på en køn måde ved at købe og brænde dette billede, som efter hans mening havde betydet så meget for den gamle overlærer.

Overlærer Chr. Pedersen døde 1902.

V.

På borgerskolen var forholdene i firserne ikke så gode. Stig Bredstrup skriver: I samfulde 5 år havde dette embede (kateketembedet) stået ledigt. Der havde været ført forhandlinger mellem ministeriet og byrådet frem og tilbage, indtil sagen var havnet i ministeriet i den bunke, som med et teknisk udtryk kaldes „beroere“, og

Bageste række fra venstre mod højre: Victor Clausen, kateket Stig Bredstrup, kantor Emil Clausen, Hans L. Hansen (kgl. translator), H. J. Hansen (senere borgmester, overlærer), overlærer Carl Dahl. Forreste række fra venstre til højre: Fru Bredstrup, frk. Gustava Sidenius, frk. Borring, frk. Hulda Sidenius, frk. Sigrd Matthiessen (stående) frk. Glaiser Petersen.

der havde den hvilet trygt i lange tider. Nu var den altså dukket op af bunken. Den pædagogiske side af embedet var blevet varetaget af en fotograf, men den kirkelige side havde der ingen været til at besøge.

Det er rigtigt, at førstelærerembedet blev besørget af en lærer, som selv i skolekommissionens skrivelser betegnes som „fotograf og lærer“ Nielsen. Andenlæreren, kantor J. Petersen, var nervesvækket og døde, netop som Bredstrup 1889 blev udnævnt til kateket.

Skolebygningen var gammel og forfalden — alt var gammeldags — Køge var jo endnu kun en lille by på 4200 indbyggere — gas og vand manglede — kakkellovne var forældede — kælder var der ingen af — men der var mange rotter.

Den nye borgerskole, som rejstes på den gamles plads, blev tegnet af arkitekt Martin Borch og kostede 43.795,07 kroner. Den dag i dag må man beundre dens skønhed og praktiske indretning. Indvielsen fandt sted den 3. november 1892, hvor skolekommissionens formand, pastor Tesch, betegnede bygningen som det sunde skolelegeme, hvori den sunde skolesjæl skal leve. Skolens gerning er let overfor de flinke og pligtopfyldende børn, men for de åndeligt fattige og vanskelige børn gælder det, at man kan elske det gode frem og give barnesjælen mod. Skønt disse indvielsesord forlængst er glemt, har de dog bestandig været mottoet for borgerskolens gerning.

I Stig Bredstrup fik borgerskolen en ung, men dygtig leder, hos hvem skolegerningen i modsætning til de mange øvrige kateketer var det primære — en mand, som hundreder af danske lærere mindes med den største hengivenhed, for hvad han betød for dem i de modnende år på Jonstrup Seminarium.

Skolevæsenet kom nu ind i en rolig udvikling. Til overlærer på Tøxens skole udnævntes 1893 lærer ved Borgerdydskolen, cand. phil. Carl Dahl. De to unge skoleledere

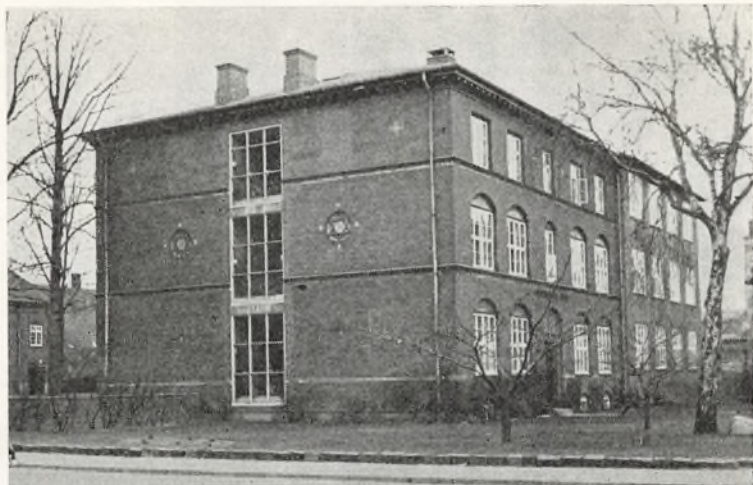

Fra venstre: siddende frk. Sundahl, B. Christiansen, frk. Winther, frk. Sidenius, frk. Lyngbye, S. Dahl.
 Mellemste række: N. Koefoed, fru Hinz, fru Gam, kateket Gam, frk. Olsen, frk. Brandt.
 Øverste række: Nielsen, Munch, Moesgaard, Larsen, E. Clausen, frk. Bruun.

fik nu et intimere samarbejde i stand mellem de to skoler, idet lærerne delvis underviste ved dem begge.

Carl Dahl, der kom til Køge fra Borgerdydskolen, var en rolig og dygtig lærer, som ikke var særlig selskabelig anlagt, men elskede naturen og var en passioneret amatørfotograf. Han var ugift og boede i mange år sammen med en ugift søster i den villa i H. C. Andersensgade lige over for Tøxens skole, hvor sognepræsten nu bor. Overlærer Dahl lod selv denne villa opføre, og hans søster arvede den efter ham, hvorefter den efter hendes død var testamenteret til menighedsrådet til bolig for sognepræsten. Overlærer Dahl var en stærkt religiøs natur, og hans hjælpsomhed over for flinke og flittige elever var stor både i og efter skoletiden, men den blev i overensstemmelse med hans hele beskedne og tilbageholdne væsen ydet i det stille. Også overdragelsen af ejendommen til menighedsrådet vidner stærkt om hans religiøsitet. Mange af hans gamle elever husker endnu hans krøllede skrift og hans mærkelige måde at tage hatten af på, når han hilste — nemlig ved at han tog i skyggen bag på hatten. Han stiftede en gratis aftenskole og skænkede de to skoler værdifulde bidrag til deres samlinger. Og som eksempel på hans samvittighedsfulde sindelag fortælles, at da han engang som medlem af ligningskommissionen lavede en regnefejl til ugunst for kommunen, insisterede han på selv at betale det ret store beløb, hvilket man dog nægtede ham. Han var måske noget egenrådig i sin ledelse af skolen, og i de senere år stod han i ret skarpt modsætningsforhold til skolemyndighederne — et forhold, der sikkert medvirkede til at undergrave hans helbred. Han døde i 1918 kort efter at have taget sin afsked.

Emil Clausen blev kantor og andenlærer ved borgerskolen. Han var en anset og dygtig lærer, en i alle henseender retlinet mand. Han var uddannet på Jonstrup Se-

Brochmands skole 1955.

minarium sammen med mænd som Joachim Larsen, prof. Kromann og Bergmann. Han var en kølig natur og meget kritisk over for mange foreteelser, men den anseelse, han med stor ret nød i byen, medførte, at han blev medlem af byrådet, og han varetog med stor interesse dette hverv. Med sit rolige temperament og sin hele forstandige indstilling var han en udmærket støtte for de unge skoleledere på borgerskolen. Skønt han vel nærmest var Hørups mand, blev han udmærket i Alberti-perioden og udnævnt til kancelliråd. 1907, da kateket Gam rejste fra byen, blev han konstitueret som første-lærer ved borgerskolen. en stilling, han bevarede, til han 1911 tog sin afsked.

Hans broder, Victor, var i meget forskellig fra ham. Han var af et livligt naturel med litterære interesser. Som en meget afholdt dansklærer havde han utvivlsomt indflydelse på sine elever, og ved hans 25 års jubilæum udtalte skolekommissionen sin uforbeholdne anerkendelse af hans gerning, hvor han ikke blot „havde vundet sig mange hjerter blandt børnene, men også påskønnelse fra mange hjem her i byen“. 1885 udgav han „I Hulspejl“, 11 humoresker med vignetter af C. Damborg — nogle fornøjelige billeder fra kakkelovnenes, petroleumslampernes, toddyernes og kviksølvbarometrenes tid.

Den tredie af halvferdsernes og firsernes lærere, translator H. L. Hansen — det grundhæderlige og grundskikkelige menneske, som overlæreren kalder ham —, var på grund af sin letbevægelige karakter ofte genstand for drillerier, når hidsigheden løb af med ham. Engang, da han ville revse en dreng, greb han, da han ville stramme hans buksebag, for højt, så skjorten blev trukket op. At drengen skulle have en endefuld, fandt ingen forkasteligt, men at skjorten kom til syne i pigernes nærværelse, var i de tider en sådan kilde til forargelse i den lille by, at skolekommissionen kun kunne stille sagen i bero mod hans løfte om at søge afsked.

Århundredskiftet bragte en vending i den danske skoles liv. Nye skolelove ændrede dens struktur, dens undervisningsformer og undervisningsmål. Lærerstand, der hidtil hovedsagelig var blevet rekrutteret fra lærer- og bondefamilier, fik ved lønningslovene interesse som levbrød i alle klasser. Fra at være en almueskole blev den en

Tøxens skole 1957.

folkeskole — hvilken embedsmand eller købmand ville for halvtreds år siden sætte sine børn i kommuneskolen, hvis ikke denne netop var betalings- og eksamensskole? Den stærke demokratisering bragte så godt som alle familier ind i skolens forældre-kreds, som derved blev vågen og kritisk interesseret.

Efter dansk skik måtte forandringen foregå i roligt tempo. Men den økonomiske og åndelige uro, der fulgte i verdenskrigenes kølvand, skabte brydninger i de pædagogiske kredse, ligesom der skabtes en stærk og uheldig bølgegang i tilgangen af børn og ikke mindst af lærerkræfter.

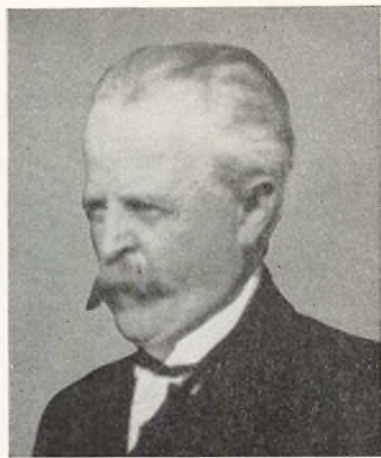
Det var små forhold, man arbejdede under i den første snes år af det nye århundrede. Skolemyndighederne idømte omhyggeligt 12 øres bøder for forsømmelser, og diskuterede ivrigt, om der var råd til at ofre 12 kr. til en globus til borgerskolen, eller om man havde råd til et lignende beløb til anskuelsesbilleder.

Når man manøvrerede med så små tal, kan man forstå, hvilke planer og hvilke utal af møder det udvidede skoleudvalg beskæftigede sig med i 1905, da der kom forslag frem om at opføre en ny bygning vest for den gamle Tøxens skole. Til de bevillende myndigheders lettelse kom planen ikke til udførelse, da nogle lærerboliger på skolerne blev ledige og kunne inddrages til klasselokaler, og først i 1912 opførtes efter arkitekt Hagens tegning den røde bygning med 8 lokaler. Helt glat synes det imidlertid at være gået, da borgerskolen, som fra 1924 kaldtes Brochmands skole, fik sit gymnastikhus 1914.

Den første store omvæltning i Køge skoleforhold findes udtrykt i skoleplanen af 1929, der betød en gennemgribende demokratisering af hele skolevæsenet. Enhedsskolen blev indført med en enkelt leder af det samlede skolevæsen. Skolepengene blev afskaffet, undervisningsmidler blev gratis, og alle børn, der kunne bestå en prøve i dansk og regning, kunne gå ind i realskolen. Skolevæsenet deltes i en 4-årig grundskole og en hovedskole med 3 etårige klassetrin samt to realklasser, der afsluttedes med almindelig forberedelseksamen. Først i 1937 afløstes denne af mellemskole- og realeksamen. — I 1900 var skolernes budget godt 24.000 kr., børneantallet ved

Overlærer H. J. Hansen.

Skoleinspektør Aage Stensig

begge skoler 431 og lærerantallet 16. I 1929 kostede skolevæsenet 112.000 kr., børneantallet var steget til 887 og lærerpersonalet til 1 inspektør, 1 overlærer, 23 lærere og lærerinder, 1 timelærer og 1 vikar, ialt 27. I 1958 er budgettet på 1.118.000 kr., børneantallet 1860 og et lærerpersonale på ialt 87.

I trediverne fandt man sig tilrette i den nye skoleordning. Tøxens skole fik en ekstra tilbygning 1931; og 1937 byggedes tillige en dobbelt gymnastiksal efter tegning af arkitekt Langballe. Skolelægeordningen kom i fast leje; lærer Heinesen oprettede et forbilledligt børnebibliotek; lærer Davidsen dannede et skoleorkester, som vel døde bort ved hans afrejse til Borup; men som overlærer Mogens Koefoed på den smukkeste måde har genoplivet til et orkester på 80 musikinstrumenter. Tandlægeordningen lykkedes det ikke at få bragt i stand, men straks efter krigen i 1946 blev der oprettet en moderne skoletandklinik med tandlæge fru E. Crone som klinikchef.

Besættelsestiden var en svær tid for skolevæsenet, som både i sit arbejde og i sit væsen var ude for uro og fortrædeligheder. Men i tiden efter tyskernes kapitulation faldt sindene til ro, skønt det stadig stigende børnetal, lærer- og lokalemangel, som så mange andre steder, gjorde arbejdet besværligt. En ny fløj blev bygget til Brochmands skole (ark. Engelstoft), men den viste sig hurtigt at være for lille, og 1953 besluttede byrådet at bygge en ny skole — Søndre skole — i det hurtigt opvoksende kvarter på begge sider af Vordingborgvej.

Da kancelliråd Clausen 1911 tog sin afsked, blev førstelærerembedet omdannet til overlærerembede med kgl. udnævnelse. I dette ansattes lærer Aage Stensig, Nakskov, der 1929 blev inspektør for det samlede skolevæsen. Fra 1918 til sin død 1928 var borgmester H. J. Hansen overlærer ved Tøxens skole, hvor han afløstes af cand. mag. Severin Dahl, der tog sin afsked 1934. Ved skoleinspektør Stensigs død 1931 blev lærer i Odder, Jørgen Boelskov, hans efterfølger, men flyttede 1934 til Tøxens skole og døde 1946. Han afløstes af hidtilværende skoleinspektør i Rødding, P. A. Klein, som stadsskoleinspektør. Lærer Poul Jørgensen var i 1935 blevet overlærer ved Brochmands skole, men flyttede 1954 som skoleinspektør til den nye Søndre skole, medens

Overlærer Severin Dahl.

Skoleinspekt. J. Boelskov.

viceinspektør i Viborg, Andreas Daugbjerg, 1. januar 1955 blev skoleinspektør på Brochmands skole.

Det vil være umuligt at nævne alle de dygtige lærere, der siden århundredskiftet har arbejdet ved skolevæsenet: Her skal nævnes de, der har været ansat i længere tid eller på anden måde har sat sig spor i skolens arbejde: frk. Emilie Fredrichsen, der var medlem af byrådet, førstelærerinde Caroline Olsen, Christence Winther, der oprettede et af skolens få legater for flinke elever, Johanne Sundahl, søstrene Sidenius, Niels Koføed, der blev borgmester, viceinspektør Bernh. Christiansen, Gorm Larsen, Emil Andersen, forfatteren A. C. Westergaard (skoleleder i Fredericia), H. E. A. Larsen, B. Davidsen (skoleinspektør i Borup), H. Heinesen, L. Ravn (skoleinspektør i St. Heddinge), S. Rørbech (skoleinspektør i Jægerspris), skolepsykolog Karl Mønster, Henning Jørgensen (skoleinspektør i Aalborg) og David Pedersen (inspektør ved ungdomsundervisningen).

Køge købstad vokser stadig. Den nye skolelov vil kræve flere lærere, flere lokaler. Presset på eksamensskolen er stort. De bedre økonomiske og sociale forhold får forældrene til at kræve bedre uddannelse for deres børn. Gymnasierne i Roskilde og Haslev, som hidtil har kunnet dække hele Østsjællands behov, kæmper med pladsmangel. Mon tiden nu ikke skulle være inde til, at det prestigetab, borgerskabet følte, da latinskolen blev nedlagt 1776, nu kan oprettes igen?

En ny skolelov skaber en ny tid. Både med ængstelse og forventning ser man den imøde. Gid alle sorte spådomme må gøres til skamme, og at Køge skolevæsen stadig må yde sit bidrag til udviklingen af en sund og dygtig dansk ungdom.

Skoleinspekt. Poul Jørgensen.

Stadsskoleinspekt. P. A. Klein.

Skoleinspekt. Andr. Daugbjerg.

Søndre skole 1957.

III. Årsskifte 1958

Søndre skole blev ikke som håbet færdig i år — måske til næste. Brochmands skoles udvidelse blev heller ikke påbegyndt. Og da der er oprettet 2 8. klasser og 2 eksamensmellemskoleklasser flere end i fjor, er pladsen så trang som nogensinde. Vi mangler 9 lærere og 1 lærerinde. Forhåbentlig oprinder der snart bedre tider.

Man har med det nye skoleår strøget middagspausen og er gået over til samlet skoletid. På stadion er et nyt og længe tiltrængt omklædningshus bygget og taget i brug. Og på Brochmands skole er indrettet et lokale til metalsløjf i kælderens.

I efteråret 1957 døde ved et ulykkestilfælde en af Tøxens skoles flinke elever, Peter Østergaard, IVb. Han var en rask og lovende dreng, og vi, der kendte ham, vil bevare mindet om en rar elev og god kammerat.

Skolernes elevtal pr. 31. december 1957.

Tøxens skole:			
Mellem- og realskole	205 drenge	239 piger	444 elever
Brochmands skole:			
Eksamensfri mellemskole	75 „	63 „	138 „
Grundskole	320 „	339 „	659 „
Søndre skole:			
Eksamensfri mellemskole	92 „	82 „	174 „
Grundskole	205 „	172 „	377 „

Ialt 75 klasser med 897 drenge, 895 piger, 1792 elever ialt

Skolernes elevtal pr. 1. august 1958.

Tøxens skole:			
Mellem- og realskole	225 drenge	269 piger	494 elever
Brochmands skole:			
Eksamensfri mellemskole	87 „	72 „	159 „
Grundskole	322 „	351 „	673 „
Søndre skole:			
Eksamensfri mellemskole	100 „	83 „	183 „
Grundskole	179 „	180 „	359 „

Ialt 79 klasser med 913 drenge, 955 piger, 1868 elever ialt

IV. Skolevæsenets økonomi

Skolernes regnskab 1957—58.

Lærerløbninger, gårdinspektion, vikariater m.m. (1.154.077,87 kr.) ÷ statens refusion (758.031,23 kr.)	396.046,64 kr.
Bidrag til skolefonden	79.018,08 „
Løbninger til pedeller, pensioner m.m.	60.091,30 „
De faste ejendomme	228.546,93 „
Skolelægevirksomheden m.v.	10.294,87 „
Skoletandklinikken	61.647,99 „
Inventar og materiel	96.276,18 „
Brændsel, belysning og vandforsyning	75.171,92 „
Undervisningsmidler	95.423,56 „
Rengøring og rengøringsmidler	92.409,55 „
Kontorholdsudgifter	12.021,72 „
Udgift til: lærer- og børnebogsamlingen, flidspræmier m.m.	14.112,48 „
Forsikringsudgifter	3.275,10 „
Tilskud til andre kommuner efter forsorgslovens § 158, stk. 4	1.269,00 „
Diverse udgifter	31.460,54 „
	1.257.065,86 kr.
÷ diverse indtægter, skolepenge m.v.	64.367,23 „
	1.192.698,63 kr.
÷ tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond	211.555,00 „
	981.143,63 kr.
Gennemsnitsudgiften pr. elev var herefter	547,51 kr.
På skolevæsenets regnskab er også opført udgifterne til ungdoms- og aftenskoler, handelsskoler, tekniske skoler m.v. (55.512,24 kr.)	
÷ statens refusion (13.868,80 kr.)	41.643,44 kr.

Skolepenge.

Undervisningen er gratis — også for udenbys elever, hvis der i deres hjemkommunes skoler ikke gives tilsvarende undervisning (eksamenskole, 8. skoleår). Ellers betales for undervisning:

i grundskolen (1.—5. kl.)	20 kr. mdl.
den eksamensfri mellemkole samt de tre første klasser i eksamenskolen	22 kr. mdl.
IV. em. og realklassen	25 kr. mdl.

Hertil kommer betaling for tandbehandling 1,25 kr.

Alle elever har gratis bøger og andet materiale.

Da der ikke er gymnasium i byen, dækker kommunen rejseudgiften for gymnasieelever fra Køge i Roskilde og Haslev, ligesom eleverne i Haslev får 100 kr. årlig i boghjælp og skolepengene betalt.

V. Undervisningen

Eksamenskolen.

Såvel mellem-skole- som realeksamen giver adgang til at søge optagelse i et gymnasiums 1. klasse. Realeksamen giver endvidere adgang til adgangskursus til Tandlægeskolen, Farmaceutisk Læreanstalt, Landbohøjskolen, ligesom der kræves realeksamen for ansættelse i post-, trafik- og toldvæsen, banker og andre stillinger i det praktiske liv.

Undervisningen i mellem-skolen vil nødvendigvis medføre en hel del hjemmearbejde, hvorfor en elev i mellem-skolen vanskeligt kan påtage sig en almindelig byplads og samtidig følge med i skolen.

Den store tilgang til mellem-skolen gør det naturligt at understrege, at alle børn, der er optaget i I. mellem, bør, såfremt evnerne ellers strækker til, og sygdom, bortrejse og lignende hindringer ikke gør sig gældende, fuldføre deres skolegang og gå alle fire mellem-skoleklasser igennem.

For elever, der påtænker optagelse i et gymnasiums sproglige afdeling, giver skolen uden for timeplanen et kursus i latin på 4 ugentlige timer. Fru R. Færgemann forestår dette kursus.

Realeksamen 1958.

Ra.

Andersen, Bjarne (pakhusformand Henry Andersen, Tangmosevej 15)
Frederichsen, Inger Margrethe (gdr. L. Frederichsen, St. Salby)
Friis-Hansen, Kirsten (prokurist Friis-Hansen, Vordingborgvej 46, st.)
Hansen, Ole Ørsted (gas- og vandmester Ejner Ørsted Hansen, Jagtvej 2, Solrød str.)
Jacobsen, Ellen Marie Marker (lagerarb. Jacob M. Jacobsen, Karlslundevej, Greve str.)
Jensen, Elin Kirsten (maskinarb. Hans Chr. Jensen, Ø. Sandmarksvej 20)
Jensen, Mogens Meisler (telefonistinde Erna Jensen, Skovparken 84)
Jørgensen, Leo Zillo Jørgensen (uddeler P. E. Jørgensen, Ølby)
Langhoff, Annette (filialbest. A. J. Langhoff, Egøjevej 46)
Lund-Hansen, Inge (assistent Lund-Hansen, Søagervej 7, Greve strand)
Nielsen, Hans Bruno (værkfører Svend Aage Nielsen, Clara Frijsvej 5)
Nielsen, Jørn Eggert Hovgaard (red. C. Eggert Nielsen, Greve str.vej 55, Greve str.)
Nielsen, Karen Sofie Saltoft (smedemester Johs. V. Nielsen, Krageskovbakken)
Nørredal, Leif (bagersvend Graves Chr. Nørredal, Danasvej 14)
Olsen, Inge Seir (arbm. Seir Olsen, Vibevej 43)
Olsen, Ole (installatør William Olsen, Torvet 15)
Pedersen, Birgit Agnete (lærer Pedersen, St. Salby)
Petersen, Erik Jørgen (hønseriejer L. Petersen, Københavnsvej 101)
Poulsen, Søren Jens Emil (direktør Aksel Poulsen, Brogade 21)
Rasmussen, Leif (værkfører Arne Rasmussen, Lellinge)
Schødt, Kirsten (bestyrer Th. Schødt, Torvet 3)

Rb.

Ajspur, Kaj (snedker Vilh. Ajspur, Jens Johansensvej 1)
Christensen, Bente Margit (skræddem. E. L. Christensen, Nørregade 48)
Christensen, Else Marie (søfyrbøder T. E. Christensen, Jernbanegade 2)
Christiansen, Lene (fru Marie Christiansen, Nyportstræde 18)

Damm, Per Henning (kedelpasser Victor Damm, Solsortvej 15)
 Göth, Mogens Leo (gummiarb. C. J. Göth, Glentevej 13)
 Hansen, Sven Dahl (maskinmester Viggo Dahl Hansen, Bechsvej 2)
 Hansen, Tommy Hall (tankejer Niels Hansen, Vestergade 10)
 Jensen, Flemming Kjeld (lærer Kjeld Jensen, Jersie)
 Jensen, Hans Christen (kirkemaler Ejner Jensen, Pedersvej 51)
 Jensen, Lilian Høegh (stationsbetjent Erik Andersen, Tjørnevej 5)
 Jensen, Lis (overpakmester Kristian Jensen, Tangmosevej 60)
 Kristensen, Ole Refsbæk (gummiarb. N. Kristensen, Københavnsvej 20)
 Mathiasen, Jørgen Werner (tømterm. Morten Mathiasen, V. Strandvej 9, Solrød str.)
 Nielsen, Birthe Irene (tømrersv. Sv. H. Nielsen, Nørregade 55)
 Nielsen, Per Ulrik (gummiarb. U. Nielsen, Solsortvej 5)
 Nielsen, Ulla (skovløber Hans Nielsen, Strandvejen 102)
 Olsen, Birthe Elisabeth (ejendomsmægler Henry Aage Olsen, Tøxensvej 8)
 Olsen, Inger Margrethe (mejerist A. H. Olsen, Gyvelvej 1)
 Olsen, Tage Egon (træarb. H. Olsen, Sofievej 4)
 Pedersen, Birthe (montør Kr. Pedersen, Københavnsvej 62)
 Pedersen, Kirsten Alice Højsten (mælkehdl. Knud Pedersen, Københavnsvej 64)
 Pedersen, Louis Dalboe (frugthandler Jørgen Pedersen, Ølby Lyng)
 Sørensen, Bent Verner (støbemester Alfr. Sørensen, Ølsemagle)

Mellemskoleeksamen 1958.

IVa.

Andersen, Rita Kirk (gummiarbejder Kirk Andersen, Sofievej 3)
 Christensen, Birgitte Merete Oppenhagen (undermester Oppenhagen Christensen, Marie Toftsvej 15)
 Gall, Kirsten (bagermester Karl Gall, Ølby Lyng)
 Haugbølle, Gunna Wolf (fabr. Th. Haugbølle, Fyrrevej 2, Jersie str. pr. Solrød st.)
 Hyllekvist, Poul (vognmand Hyllekvist, Bag Haverne 24)
 Jacobsen, Sven Christian (skibsprov.handler Jacobsen, Lindevænget 12)
 Jensen, Kirsten Høegh (stationsbetjent E. K. Andersen, Tjørnevej 5)
 Jensen, Lis (arbm. Chr. J. Jensen, Steensvej 21)
 Jeppesen, Jørn Erik (postbud Evald Jeppesen, Kirkestræde 39)
 Kristiansen, Ole Peder (gummiarb. V. Kristiansen, Glæiservej 41)
 Larsen, Hans Kurt (postbud H. Larsen, Egøjevej 86)
 Lond, Søren Povlsen (overtoldbetjent P. Henriksen Lond, Marie Toftsvej 18)
 Melgaard, Anna Sofie Rønne (læge Knud Rønne Melgaard, Langesvej 1)
 Mogensen, Ingelise Fog (driftsleder A. Mogensen, Tangmosevej 46)
 Mortensen, John (gummiarbejder A. Mortensen, Danasvej 17)
 Nielsen, Birthe (chauffør Axel Nielsen, Stormøllevvej 54 A)
 Olsen, Anni (fru Olsen, Ø. Sandmarksvej 20)
 Pedersen, Ellis Klein (kørelærer Olaf Pedersen, Københavnsvej 76)
 Petersen, Torsten Henrik (karetmager H. A. Petersen, Lellinge)
 Poulsen, Per Refsbæk (havnearb. Niels Poulsen, Glentevej 7)
 Rasmussen, Per Ebbe (grosserer Kurt Rasmussen, Louisevej 5)
 Steffensen, Jørgen Kielberg (fru Steffensen, Stormøllevvej 5)

Aagaard, Annie Annette (bogbinder H. Aagaard, Ernasvej 12)
Aagaard, Klaus (stationsleder H. Aagaard, Vordingborgvej 50)

IVb.

Bergstrand, Laila Kirsten (arbm. Karl Bergstrand, Tangmosevej 49)
Frederiksen, Jørgen Henning (pølsemaker Børge Frederiksen, Emilievej 20)
Frederiksen, Steen (korrespondent E. Frederiksen, Lindcvænget 6)
Hansen, Mogens Willmann (murersv. A. Hansen, Stormøllevej 76)
Jensen, Erik Neumann (urmager Jensen, Stormøllevej 67)
Jørgensen, Birthe Marie Mandfeldt (vognmand Ingv. Jørgensen, Allégade 1)
Møller, Finn (billettør Georg Møller, Tjørnevej 1)
Nielsen, John Daldorph (malermester Leif Egon Nielsen, Bjerggade 13)
Nielsen, Jørgen Lund (maskinarb. Poul Nielsen, Strandvejen 46)
Nielsen, Karen (cigarhdl. Einer Nielsen, Havnen 23)
Nielsen, Mogens Longgaard (Købmand Johs. Nielsen, Johannevej 2)
Olsen, Lizzie Tove Mainz (chauffør Kai Larsen, Gaden, Vallø)
Olsen, Svend Erik (fisker Erik Olsen, Strandvejen 30)
Pedersen, Anne Lissi (lagerass. Peter Pedersen, Nyvej 6, Ølby Lyng)
Pedersen, Flemming Solberg (gummiarbejder Pedersen, Zoffmannsvej 46)
Perving, Jytte (maskinmester Perving, „Ly“, Betonvejen, Jersie str.)
Rasmussen, Fleming Gorm (disponent Sv. Rasmussen, Nørregade 36)
Sattrup, Hanne (arkitekt Aage Sattrup, Jernbanegade 8)
Sørensen, Inge Kirsten (maskinmester J. Sørensen, Tangmosevej 70)
Sørensen, Vinni Annette (sygehusbetjent H. Sørensen, Pedersvej 72)
Tvenstrup, Anni (fru T. Tvenstrup, Blumesvej 4)

IVc.

Bjørn, Kirsten Grethe (mekaniker J. Bjørn, Solrød)
Christensen, Anni Brems (tømrermester Christensen, Stormøllevej 36)
Christensen, Finn Christian Friedel (afd. maskinm. F. Christensen, Emilievej 10)
Due, Helle Elisabeth (vognmand G. Due, Ølbyvej 16)
Frederiksen, Kirsten (typograf Peter Frederiksen, Københavnsvej 4)
Hansen, Annie Vestergaard (bogholder Rich. Hansen, Vordingborgvej 32)
Hansen, Jette Yvonne Wind (forvalter Sigurd Hansen, Glentevej 6)
Hansen, Karin Lizzie Heisler (tømrersv. E. B. Hansen, Kingosvej 9)
Henriksen, Ragnhild (grosserer Henriksen, Klintehuset, Jersie strand)
Jensen, Jette Bodil (arkitekt Jensen, Stationspladsen 5)
Langkilde, Peter Prime (købmand Ole Langkilde, Brogade 13)
Møller, Allan Erik (fysioterapeut Karl Møller, Nørregade 68)
Nielsen, John Magnus (fru Else Nielsen, Bjerggade 9)
Nielsen, Lene Vallø (maskinmester Vallø Nielsen, Skovvænget 20)
Olsen, Per Osvald (revisor Osvald Olsen, Jersie strand)
Pedersen, Ina Ruth Mehlin (agent Frits Pedersen, Emilievej 20)
Pedersen, Lene Birgitte (bogholderske Tove Pedersen, Stationspladsen 3)
Pedersen, Per Bøttcher (gummiarbejder N. Pedersen, Solsortvej 16)
Sivertsen, Kirsten (vognmand Jens Sivertsen, Skovparken 68)
Sørensen, Hanne Lander (bankbogholder Lander Sørensen, Nyportstræde 2)

Fra Brochmands skole.

Teknikerundervisningen.

Som led i bestræbelserne for også at give eleverne i den eksamensfri skole et mål for deres skolegang og for at forberede uddannelsen af de mange teknikere, som teknikerkommissionen mener, der vil blive brug for, kom i foråret et cirkulære fra undervisningsministeriet om forberedende teknikerundervisning.

Cirkulæret omhandler etablering af specielle 8. klasser, der skal efterfølges af tilsvarende 9. klasser, i hvilke eleverne undervises med henblik på at bestå „teknisk forberedelseseksamen“, der giver adgang til visse tekniske uddannelser. Det understreges i cirkulæret, at kun elever med gode anlæg for regning og fysik kan deltage i undervisningen.

På så sent et tidspunkt, hvor alle planer for det nye skoleår var lagt, kunne specielle klasser ikke oprettes. Men der viste sig en mulighed ved at supplere den almindelige undervisning i 8. klasse med særlige timer i fysik, geometri og tysk.

Ved forelæggelsen i skolekommissionen udtryktes ønske om undersøgelse af interesse for sagen blandt børn og forældre og skøn over, om der fandtes egnede elever.

Interessen viste sig at være stor — ikke alene for den eventuelle tekniske uddannelse, men også for den udvidede skolegang i det hele taget — og efter indstilling af lærerne i dansk, regning og engelsk i 7. klasserne blev der på Brochmands skole optaget et hold på 13 elever, som i de kommende to skoleår sammen med deres lærere skal forsøge at leve op til de store krav, der stilles til dem.

A. Daughbjerg.

Fra Søndre skole.

Skoleåret 1957—58 var for Søndre skole et roligt år uden større begivenheder.

Tilslutningen til 8. klasse var usædvanlig stor, og der vistest særlig interesse for de nye fag: maskinskrivning, metalsløjde og køkkenskole for drenge.

I årets løb havde disse klasser studieture til Fakse Kalkværk, Holmegårds Glasværk og til Atomudstillingen i Forum.

Mest bemærkelsesværdig var turen til venskabsbyen Kongsberg. Den gik med bus over Trollhättan i Sverige med besøg ved sluserne, over Svinsundbroen til Moss og derfra med færge til Horten og videre med bus over Drammen til Kongsberg. Hjemturen gik over Oslo med besøg på rådhuset.

Kongsberg havde meget at byde på: Sølvværket, sølvmuseet, kirken — og i omegnen: Astmasanatoriet og Labrufaldet. En dag blev brugt til en tur til Rjukan, hvorfra vi tog med bjergbanen op til udsigten over de vældige snetoppe på Valdresletten.

Af andre afvigelser fra dagplanen kan nævnes, at 8. classes drenge i 10 af orienteringstimerne gennemgik Civilforsvarets grundskole i nødhjælp og brandslukning, en undervisning, der blev modtaget med stor interesse.

I 8 dage i slutningen af skoleåret var alle eleverne enkeltvis på erhvervsorientering på forskellige af de lokale virksomheder, der beredvilligt gav eleverne adgang til at følge det daglige arbejde. Det drejede sig om fabrikker, værksteder, forretninger, kontorer og børnehaver.

Poul Jørgensen.

Skolepsykologens beretning.

Der har i forløbne skoleår været indstillinger om undersøgelser af 95 børn, fra Brochmands og Tøxens skoler 51, deraf 22 piger, fra Søndre skole 44, deraf 14 piger. Indstillinger om undersøgelse fremkom fra skolerne (77), forældrene (16), læger og andre (2). De undersøgte børn fordelte sig på følgende klassetrin:

0.	1.	2.	3.	4.	5.	fm.	em.
7	16	18	13	16	11	10	4

Som årsager til indstillingerne blev angivet:

Læsevanskeligheder	41 børn
Regnevanskeligheder	5 „
Børn, der ikke kan følge med i klassen	24 „
Opførselsvanskeligheder	4 „
Nervøsitet	5 „
Skoleumodenhed	14 „
Talevanskeligheder	22 „

Efter undersøgelsen blev stillet følgende *behandlingsforslag*:

Læsehold	34 børn
Regnehold	5 „
Hjælpeklasse	17 „
Omgænger	5 „
Pædagogisk terapi	5 „
Pædagogiske særforanstaltninger i klassen	23 „
Samtaler med forældrene	4 „
Henvendelse til børneværn	1 „
Særlige foranstaltninger ikke påkrævet	1 „

Hjælpeklasser.

Der har i forløbne år i samarbejde med klasselæreren i nogle af hjælpeklasserne været foretaget en undersøgelse over, om børnene nu også havde gavn af at komme i hjælpeklasse, om de lærte noget. Undersøgelsen omfattede dansk og regning i klasser på 3. (rg.), 4. (rg.+d.) og 5. trin (d.). Nedenstående anføres tabel over resultaterne på 5. klassetrin. Børnenes navne er dækket.

	STAVNING		fremg. i mdr.	mdr. i kl.	LÆSNING		fremg. i mdr.	mdr. i kl.
	aug. 56	maj 58			aug. 56	maj 58		
Jens	1. kl. nov.	2. kl. apr.	17	21	1. kl. apr.	3. kl. maj	25	21
Søren	1. kl. mar.	3. kl. aug.	17	21	1. kl. maj	3. kl. okt.	17	21
Torben	1. kl. juni	2. kl. apr.	10	10	1. kl. maj	2. kl. apr.	11	10
Rasmus	1. kl. maj	2. kl. apr.	11	21	2. kl. maj	4. kl. aug.	15	21
Peter	1. kl. maj	3. kl. maj	24	21	2. kl. maj	4. kl. aug.	24	21
Lone	2. kl. jan.	4. kl. okt.	21	14	1. kl. maj	3. kl. feb.	21	14
Irene	1. kl. sep.	2. kl. jan.	16	21	1. kl. nov.	3. kl. maj	30	21
Hans	2. kl. sep.	5. kl. maj	40	21	1. kl. maj	3. kl. nov.	18	21
Jørgen	1. kl. sep.	3. kl. aug.	23	21	1. kl. jan.	4. kl. okt.	33	21
John	1. kl. nov.	2. kl. sep.	10	21	2. kl. maj	5. kl. jun.	37	21
Grete	1. kl. sep.	2. kl. maj	20	21	1. kl. sep.	2. kl. maj	20	21
Gennemsnit:	1. kl. feb.	3. kl. sep.	19,0	19,3	1. kl. maj	3. kl. apr.	22,8	19,3

Tabellen aflæses på følgende måde, idet vi tager Jens som eksempel:

Jens stavede i 4. hjælpeklasse (aug. 56) som et gennemsnitsbarn i 1. kl. nov. Efter to års undervisning i hjælpeklasse havde han gjort 17 mdr.s fremgang og stavede nu som et gennemsnitsbarn i 2. kl. i april. Tilsvarende med læsning, fremgangen er her 25 mdr. med 21 mdr.s undervisning i hjælpeklasse.

Ovenstående tabel oplyser om tre forhold vedrørende danskundervisningen i 5. hjælpeklasse 56—58:

1. Børnenes standpunkt i læsning og stavning efter tre års skolegang i normalkl.
2. Børnenes standpunkt i læsning og stavning efter to år i hjælpeklasse.
3. Fremgangen i standpunkt i læsning og stavning for det enkelte barn og for klassen som helhed (gennemsnit).

I gennemsnit har børnene i de tre første skoleår i stavning lært så meget som børn ellers har lært på godt et halvt skoleår (1. kl. feb.), i læsning som børn ellers har lært på næsten et år (1. kl. maj).

Efter to års skolegang i hjælpeklasse er fremgangen for klassen i stavning to år til 3. kl. sept., og i læsning er fremgangen to år til 3. kl. april.

Disse tal bekræfter den almindelige erfaring, at børnene, der i normalklasser får et meget beskedent udbytte af undervisningen, almindeligvis kommer i gang i hjælpeklasser og gør gode fremskridt: i det foreliggende tilfælde gennemsnitligt 1 måned fremgang for hver måneds skolegang i hjælpeklassen.

Nedenstående findes redegørelse for undersøgelse over regnefærdighed i 3. hjælpeklasse i aug. 56 og 4. hjælpeklasse i maj 58 (samme klasse):

	august 56	maj 58	fremgang i mdr.	antal mdr. i hj. kl.
Addition	1. kl. maj	3. kl. maj	24	21
Subtraktion	1. kl. marts	2. kl. maj	14	21
Multiplikation		begyndelsen af 3. kl.	24	21
Division		midten af 3. kl.	30	21

De anførte standpunkter i de fire regningsarter er gennemsnitstal for 15 børn. Der er i regning som i læsning og lydstavning individuelle variationer. Den opnåede fremgang i regning viser samme tendenser som i dansk, at der er opnået meget begrænsede resultater i normalklassen for disse børn, og at børnene kommer i gang og gør gode fremskridt i hjælpeklassen. Disse fremskridt er dels baseret på, at børnene i hjælpeklassen får materialer, som er specielt egnede til dem, således at de magter opgaverne og ser gode resultater, og dels baseret på, at børnene i hjælpeklasserne udvikler en arbejdsindstilling, som er af stor værdi også senere i tilværelsen.

Det anvendte standardiserede undersøgelsesmateriale stammer dels fra Skolepsykologisk Forlag og dels fra Danmarks pædagogiske Institut.

Undersøgelserne i 4. kl. (dansk) og 3. kl. (regning) viser samme tendenser som de oven for nævnte.

Sammenfattende viser undersøgelsen, at hjælpeklasserne opfylder deres mission: at yde en virkelig hjælp til de børn, der har tabt lysten til skolearbejdet, ikke kan følge med i klassen og ikke gør fremskridt i de første skoleår.

Jørgen Andersen.

Erhvervsvejledningen.

Der har i det forløbne år været drevet erhvervsvejledning i byens kommunale skoler. Erhvervsvejlederen har holdt erhvervsvejledende foredrag i samtlige afgangsklasser. I den individuelle rådgivning har deltaget 48 elever, og af disse har ikke så få gjort brug af adgang til psykotekniske prøver og konsultationer hos erhvervsvejledningslægen.

P. Hansen.

Th. Lauridsen.

Sommerferiesvømning 1958.

Til sommerferiesvømningen var tilmeldt:

3. kl.:	65 drenge	64 piger	7. kl.:	5	„	9	„		
4. kl.:	61	„	73	„	I. m.:	20	„	45	„
5. kl.:	51	„	57	„	II. m.:	5	„	11	„
6. kl.:	31	„	26	„	III. m.:	4	„	9	„

En væsentlig del af tiden anvendes til undervisning af begyndere. Disse elever vil i de følgende år blive ført frem til de tre svømmeprøver.

Svømmeprøven blev bestået af 26 drenge og 42 piger, frisvømmerprøven blev bestået af 16 drenge og 20 piger, og livredderprøven blev bestået af 6 drenge og 13 piger.

Som svømmelærere virkede i år: Edith Christoffersen, Dirck Bacher, Knud Larsen, Jens G. Christensen og Birgit Olsen.

Civilforsvarsundervisning.

I skoleårets løb har der ved Søndre skole og ved Tøxens skole været gennemført en forsøgsundervisning i civilforsvarskundskab. På Søndre skole blev forsøget lagt ind i undervisningsplanen, hvorimod Tøxens skoles real B modtog undervisningen udenfor skoletiden. På begge skoler omfattede undervisningsplanen: 4 timer i nødhjælp, 3 timer i brandslukning (1 time teori, 2 timer praktik) og 3 timer i beredskabsorientering. Civilforsvarsforbundet, Køgekredsen, forestod undervisningen, der blev givet af kredsens instruktør. Dog blev realklassens timer i praktisk brandtjeneste besørget af C. F. korpset fra Næstved, der kom til Køge med en branddeling. Instruktionen foregik på markedspladsen.

Forsøget, der er det første af sin art, blev mødt med stor interesse, og radio og fjernsyn bragte reportage fra de praktiske øvelser.

Ved gennemgang af de indhøstede erfaringer fra forsøgsundervisning er man fra forbundets side kommet til det resultat, at forsøgene med undervisning af skoleelever skal fortsættes inden for de afstukne rammer. Senere vil man så forsøge at gennemføre en generel undervisning i samtlige landets skoler, men altså endnu fremtidsmusik, alt er kun på forsøgsstadiet.

Poul Rendrup,
ch. instrukt.

Legater og flidspræmier.

Agent Glæisers legat: Jørgen Nicolajsen, 8. kl., Søndre skole.

Etatsråd Sørensens legat: Inge Lise Anker Jensen, IIIa, Tøxens skole, og Tove Holm Olsen, Brochmands skole.

Lærerinde frk. Winthers legat: Anni Sørensen, 8. kl., Søndre skole.

Lærerinde frk. E. Frederichsens legat: Kaj Ajspur, Rb, Tøxens skole.

Køge Sparekasses legat: Kaj Ajspur, Rb, Tøxens skole.

I Tøxens skole fik følgende flidspræmier: Kirsten Schødt, Ra, Mogens Meisler Jensen, Ra, Birgit Pedersen, Ra, Birthe Olsen, Rb, Lene Christiansen, Rb.

Ferieplan.

Fastelavnsmandag.

Påskeferie fra onsdag før til tirsdag efter påske (begge dage medr.)

Kongens fødselsdag.

Dronningens fødselsdag.

Store Bededag og lørdag derefter.

Kristi Himmelfartsdag.

Pinseferie fra lørdag til tirsdag efter pinse (begge dage medr.)

Grundlovsdag.

Sommerferie, 7 uger fra 23. juni (medr.)

3. mandag i september.

Efterårsferie, 1 uge omkr. gl. flyttedag.

Sidste lørdag i november.

Juleferie fra 23. december til 5. januar (begge dage medr.)

Skolekommissionen er bemyndiget til at foretage omlægning af feriedagene i den udstrækning, forholdene måtte nødvendiggøre det.

VI. Forskellige institutioner

Skolebibliotekerne.

Beretning for regnskabsåret 1. april 1957—31. marts 1958.

Bibliotekernes bestyrelse bestod af stadsskoleinspektør P. A. Klein (formand), gummiarbejder J. P. Haagensen (valgt af byrådet) og kommunelærer K. Frier (valgt af fælleslærerrådet).

Som medhjælper har kommunelærer K. Larsen fungeret på Tøxens skole og overlærer E. P. Mortensen på Søndre skole.

Det samlede lånertal pr. 31. marts 1958 var 1244 elever.

Det samlede udlån var 29.511 bind.

Læsestuen på Tøxens skole har i årets løb været besøgt af 2718 elever.

Bibliotekerne har i det forløbne år haft den store glæde at modtage boggaver af pens. overlærer V. Læssøe Engberg, overlærer Johs. Jørgensen og Dansk oversøisk Motor Industri.

Endvidere har bibliotekerne, foruden statens, kommunens og amtets tilskud, haft den store glæde at modtage et kontant tilskud fra Carlsen-Langes Legatstiftelse.

Fra 1. april 1958 ophører skolebibliotekerne med at være selvstændige. Tøxens skoles bibliotek, der blev oprettet den 26. august 1859, opnåede således ikke den glæde næste år at kunne fejre sit 100-års jubilæum.

Carl Weber.

Skolesparekassen.

Brochmands og Tøxens skoler:

På de gule sparekort er der opsparet:

i halvåret juli/dec. 1957 af 800 elever	kr. 9.272,63
i halvåret jan./juli 1958 af 740 elever	kr. 11.657,06
	ialt kr. 20.929,69

Desuden er der i skoleåret 1957/58 købt sparemærker for

kr. 3.600,00

Den samlede opsparing har været

kr. 24.529,69
G. C. Buch.

Søndre skole:

I halvåret juli/dec. 1957 er opsparet af 421 elever

kr. 4.258,49

I halvåret jan./juli 1958 er opsparet af 428 elever

kr. 5.119,74

Den samlede opsparing har været

kr. 9.378,23

A. Borcbert.

Køge Skolekor

har som sædvanlig medvirket ved julekoncerten til fordel for menighedshjælpen, ved Tøxens skoles julehøjtidelighed i kirken og ved skolens årsafslutning. — Endvidere har koret sunget på Sdr. skole ved et møde i Køge forældreforening og ved Sædder ungdomsforenings afslutningsfest.

har 80 elever, nemlig 39 piger og 41 drenge.

Siden orkestrets start og til sin død, den 15. februar 1958, underviste musikdirektør Viggo Feigh, Hårlev, vore messingblæsere og vore fløjter. Viggo Feigh holdt meget af at undervise vore elever, og eleverne holdt af ham. Både orkestrets ledelse, der efterhånden lærte Viggo Feigh at kende som den gemytlige, gode og hjælpsomme mand, han var, og vore elever savner ham meget.

Efter Viggo Feighs død var vi et stykke tid uden lærer på hans felter. Men vi har nu fået dækket undervisningen, idet seks musiklærere tager sig af de forskellige grupper inden for undervisningen.

Som sædvanlig har orkestret medvirket mange gange indenbys og udenbys. Desværre kunne vi ikke være hjemme under byfesten i Køge, da vi havde underskrevet kontrakt med Svaneke, ca. 5 måneder før man bestemte sig til at fastlægge karnevallet i Køge. Til gengæld havde vi 9 herlige dage i solskinsbyen Svaneke, hvor vi medvirkede i sommerfesten 1958.

Mogens Koefoed.

Skolebio og Skolescene.

Samarbejdet mellem Køge og Dansk Skolescene har også i det forløbne år givet udmærket resultat.

Interessen for Skolebio bliver større og større. Da vi startede for 5 år siden, var der 500 medlemmer, i år 1050, og hver film har været vist ved 4 forestillinger for fuldt hus i Bio. Filmene har været: „Den røde Pimpernel“, „Afrikas Dronning“, „Den døende Prærie“ og „Filmen om Henri Dunant, skaberen af Røde Kors“.

Landsskolescenen spillede 2. okt. på Teaterbygningen: „Anne Franks Dagbog“, en meget gribende forestilling, der gjorde stærkt indtryk på børn og voksne; 5. klasserne var ikke med til denne forestilling.

Forårsforestillingen var Henrik Hertz: „Sparekassen“, som blev opført 12. marts. Det var en fornøjelig eftermiddag, og der var livligt bifald.

Byrådet og skolemyndighederne var til stede ved begge forestillinger.

Forældreforeningen.

I sin beretning for 1957/58 beklager formanden, at myndighederne ikke har den rette interesse for børneklubberne. En opfordring til forældrene ved årets begyndelse gav 20 nye medlemmer.

Der har været afholdt 8 møder med så forskellige emner som rejseskildring fra Kina ved forbundssekretær Herluf Petersen; demokrati i hjem og skole ved undervisningsminister Jørgen Jørgensen. — Der har været gennemført en samtalekreds med lærer Jens Hauge som leder, hvilket følte berigende for deltagerne, som ved samtalerne kunne få løst deres personlige problemer.

Folkedanserklubben har haft ca. 40 medlemmer, der har danset 24 eftermiddage under ledelse af fru Valborg Schwartzbach og til musik af Emil Hansen.

Børnefilmklubben har i år haft to afdelinger under ledelse af Thomas Vejrbæk og Leif Østrup Rasmussen, Else Marie Nielsen og Jens Hauge. Der har været 13 forevisninger à ca. 80 minutter for de 200 medlemmer.

VII. Lærerpersonalet

Ved Køge skolevæsen er pr. 1. august 1958 normeret følgende embeder: 3 skoleinspektører, hvoraf 1 er stadsskoleinspektør, 3 viceinspektører, 1 skolepsykolog, 70 faste lærere og lærerinder (af disse er 24 overlærere), 4 timelærere, 4 timelærerinder og 2 faste vikarer.

Skolernes lærerpersonale 1. august 1958.

Navn	Skole	Alder	Tjeneste- alder	Ansættelse i Køge
<i>Skoleinspektører:</i>				
P. A. Klein	T	24-10 1891	1-8 1937	1-2 1947
stadsskoleinspektør Tøxens skole				
Poul Jørgensen	S	24-5 1891	1-5 1935	1-4 1918
Søndre skole				

Navn	Skole	Alder	Tjeneste- alder	Ansættelse i Køge
Andreas Daugbjerg Brochmands skole	B	27-8 1908	1-1 1952	1-1 1955
<i>Viceinspektører:</i>				
H. C. Jacobsen Brochmands skole	B	28-1 1899	1-8 1937	1-9 1930
Frk. I. Johansen Tøxens skole	T	1-3 1902	1-8 1943	1-12 1932
J. Havkrog Jensen Søndre skole	S	6-7 1911	1-8 1951	1-10 1942
<i>Skolepsykolog:</i>				
Jørgen Andersen		29-11 1921	1-8 1955	1-8 1955
<i>Overlærere:</i>				
Johs. Jørgensen	T	23-2 1898	1-4 1943	1-12 1933
Fru E. Jacobsen	T	29-9 1898	1-4 1943	1-10 1921
E. P. Mortensen	T	31-3 1897	1-4 1943	1-1 1951
Fru A. Jensen	B	7-12 1895	1-7 1946	1-1 1930
Frk. A. Rasmussen	B	17-4 1902	1-1 1947	9-8 1929
Frk. O. Norup	B	2-5 1908	1-8 1947	1-9 1935
Fru G. Buch	T-B	10-6 1906	1-8 1948	1-8 1946
C. Weber	B	12-12 1909	1-8 1949	1-11 1935
Fru E. Fröhlich Hansen	B	16-10 1912	1-8 1949	1-4 1936
Fru K. Pedersen	S	3-4 1913	1-12 1949	1-11 1949
Frk. K. M. Kristensen	B	19-5 1916	1-8 1951	1-4 1939
Frk. M. Naurbjerg	B	2-7 1897	1-8 1952	1-8 1953
V. Hansen	T	15-7 1913	1-8 1953	1-8 1940
Fru E. Kristiansen	T-B	15-4 1917	1-11 1953	1-4 1942
M. Koefoed	T	14-3 1912	1-8 1954	1-8 1946
E. Kaas	T	11-6 1904	1-7 1958	1-11 1953
Fru I. Kaas	S	2-4 1904	1-7 1958	1-8 1954
Sv. Aa. Møller	B	17-2 1913	1-7 1958	1-7 1957
M. Belt	B	11-11 1917		1-8 1958
E. Belt	B	19-5 1916		1-8 1958
K. Frier	T	28-4 1918	1-7 1958	1-4 1941
G. Færgemann	T	8-1 1915	1-7 1958	1-6 1941
Fru R. Færgemann	T-B	11-10 1914	1-7 1958	1-4 1941
D. Bacher	T	2-3 1910		1-8 1958
<i>Fast ansatte lærere:</i>				
Sv. Aa. Jensen	T	20-11 1918	1-11 1943	19-9 1944
Fru A. Hansen	T-B	30-11 1916	1-12 1944	1-4 1943
P. Rendrup	T	31-5 1916	1-11 1945	1-8 1949
Fru J. Kelberg	B	20-12 1915	1-1 1947	1-8 1957

Navn	Skole	Alder	Tjeneste- alder	Ansættelse i Køge
Frk. E. Christoffersen	B	5-1 1922	1-8 1948	1-8 1947
E. Stenkjær	B	3-1 1918	1-7 1949	1-8 1947
A. T. Jensen	T	13-10 1921	1-9 1949	1-8 1954
K. Larsen	B	15-1 1923	1-8 1950	1-8 1948
Fru E. Bang	B	9-3 1926	1-8 1950	1-8 1948
Fru I. Larsen	B	11-5 1926	1-7 1951	1-3 1958
Fru E. Højberg	B	30-5 1922	1-2 1951	1-4 1953
Fru E. Stenkjær	S	12-3 1928	1-6 1951	1-6 1949
Fru A. Pedersen	B	12-12 1923	1-8 1951	1-8 1949
Frk. I. Hansen	S	22-3 1927		1-8 1958
R. Dön	B	10-12 1923		1-8 1958
Fru C. Christensen	T	28-4 1908	1-1 1953	1-12 1950
B. Mikkelsen	T-B	10-8 1924	1-8 1953	1-8 1951
Fru E. Lang Petersen	T-B	3-5 1922	1-8 1953	1-8 1952
A. Bjørnvad	S	20-8 1927	1-9 1953	1-5 1958
Fru A. Rasch	T	28-11 1917	1-10 1953	1-11 1956
Poul Rasmussen	S	12-6 1928	1-7 1954	1-4 1953
V. Egelykke	T-B	25-8 1919	1-8 1954	1-8 1952
Frk. M. Kristensen	S	8-9 1929	1-8 1954	1-8 1952
Fru T. Bjørnvad	S	10-9 1930	1-8 1954	1-5 1958
A. R. Langner	S	3-11 1930	1-10 1955	1-1 1956
Fru E. Ammitzbøll	S	26-11 1912		1-8 1956
Fru E. Bruun	B	11-7 1932	1-1 1956	1-1 1954
O. G. Jensen	S	5-4 1923	1-8 1956	1-8 1954
L. Østrup Rasmussen	B	4-2 1933	1-8 1956	1-8 1954
Frk. K. Sørensen	S	15-9 1932	1-8 1956	1-8 1954
Fru L. Fogsgaard	S	30-1 1933	1-1 1957	1-8 1955
Jens Hauge	S	9-6 1932	1-1 1957	1-1 1955
Fru N. Hauge	S	24-1 1934	1-1 1957	1-1 1955
T. Vejebak	B	6-1 1928	1-8 1957	1-8 1955
Frk. A. L. Pedersen	B	11-12 1931	1-8 1957	1-8 1955
Fru R. Vejebak	B	18-10 1932	1-8 1957	1-8 1955
Frk. E. M. Nielsen	S	22-6 1933	1-8 1957	1-8 1955
Fru A. Borchert	S	13-3 1934	1-8 1957	1-8 1955
H. J. Bruun	B	5-2 1922	1-4 1958	1-8 1956
<i>Timelærere:</i>				
L. Andersen	S	19-10 1933		1-8 1957
Fru B. Rasmussen	S	27-9 1933		1-8 1957
K. Dyregaard	B	29-12 1929		1-4 1958
Frk. G. Hansen	B	27-2 1936		1-8 1958
Frk. Käte Jensen	S	25-10 1936		1-8 1958
<i>Fast vikar</i>				
Axel Nielsen		1-3 1894		1-1 1950

I det forløbne skoleår har følgende lærere og lærerinder fået embede i andre byer: fru Quistorff (Horsens), Jørn Henriksen (Greve), frk. G. Slente (Glostrup), frk. Kornbech Larsen (København), fru Johst (København), frk. E. Christiansen (Sandherum).

Følgende har virket som vikar hele året: Fru overlærer Mortensen, lærer E. Kjeldbøg, pastor Iversen, Fru E. Jørgensen, fru A. Lillie.

Endvidere i kortere tid: fru Ingrid Kock, frk. Butty, fru Egelykke, herr H. Lannik, kunstmaler M. Skov, frk. Gerda Mortensen, stud. Alex Nielsen, seminarieelev frk. Karin Henning og fru Birgitte Rasmussen.

Afsked.

Med skoleårets udløb tog overlærer Viktor Koefoed sin afsked efter 36 års trofast skolearbejde i Køge. Ved afslutningen udtalte skoleinspektør A. Daugbjerg:

Vi vil savne ham. Han er en dygtig lærer, der med flid og energi er gået op i sit arbejde. Han har en lykkelig evne til med venlighed og bestemthed at få arbejdet til at gå. Eleverne får noget ud af undervisningen. Vi vil også savne ham som en god, hyggelig, venlig og humorfyldt kollega, og på skolens vegne takker jeg ham for godt og trofast arbejde gennem de mange år.

Dødsfald.

Pensioneret overlærer, cand. mag. Severin Dahl døde i juli 1958 næsten 90 år gammel.

Han var knyttet til Køge skolevæsen fra 1899, først ved Brochmands skole og fra 1929 ved Tøxens skole som overlærer (skoleinspektør), til han tog sin afsked 1934. Hans hovedfag var tysk. Og i en række år var han forstander for handelsskolen.

Magister Dahls undervisning var præget af grundighed og orden. Med eksempelløs flid og energi bibragte han sine elever en sproglig viden, de kunne bygge på. Han var streng i sine krav, og mange gamle elever takker ham for, at han ikke lod dem sløse med det, der senere blev dem til nytte.

Severin Dahl var en hjemmets mand, der levede et hyggeligt familieliv med sin kone og sine fire døtre.

VIII. Sociale foranstaltninger

Skolelægens beretning.

Ved skolelægeinstitutionen ved Køge kommunale skolevæsen har der i årets løb været undersøgt:

	Drenge	Piger
Søndre skole	288	259
Brochmands skole	396	412
Tøxens skole	209	242
	<hr/>	<hr/>
	893	913

Ialt 1806 børn.

Undersøgelsernes omfang og form har været som tidligere, og de fundne afvigelser fra normen, de almene helbredsforhold og den fysiske sundhedsmæssige status har i hovedtrækkene været som tidligere, hvorfor man må henvide særligt interesserede til foregående års redegørelser.

Der har ikke været epidemier eller anden akut sygelighed i et omfang, der har kunnet præge skoleåret.

I 96 tilfælde er der sket henvendelser til hjemmets læge om mere væsentlige afvigelser fra det normale.

Gennemførelse af de profylaktiske vaccinationer overvåges nøje, og det er stadig påkrævet. Der henvises i første skoleår i mange tilfælde til supplerende vaccinationer, hvor sådanne er mangelfulde, således at man derefter når til fuldt gennemførte vaccinationer i flertallet af de tilfælde, hvor hjemmet ikke modsætter sig det. I virkeligheden er det inkonsekvent, at velfærdsstatens løfte om og pligt til hjælp i sygdomstilfælde ikke følges op af et krav om gennemført vaccination i alle de tilfælde, hvor en sådan er af betydning som sygdomsforebyggende foranstaltning.

Det er bemærkelsesværdigt, at der efter de summariske tabellariske middelværdier findes 148 overvægtige elever, men kun 69 undervægtige, og det er lige så ejendommeligt, at overvægt er almindeligere mellem drenge end mellem piger, således at der for 91 overvægtige drenge findes kun 12 undervægtige, medens der for 77 overvægtige piger findes 57 undervægtige.

Det har også været påfaldende, at man ved en nøjere udspørgen om familiær optræden finder, at talrige af de smådeformiteter, der findes, synes familiært optrædende, ligefra refraktionsanomalier (synsstyrkefejl) til holdningsfejl, såvel som at skolebørnsmaterialet synes at støtte den formodning, at det man henholdsvis kalder overvægt og undervægt hos børn, langt mere beror på familiære ejendommeligheder og i virkeligheden repræsenterer enten udtalt kraftig kortstammet, sværlemmet bygning, modsat usædvanlig gracil legemstype, end egentlige afvigelser fra normal ernæringsstilstand.

Man har i de senere år i højere grad lagt an på at registrere og interessere sig for den psycho-somatiske side af arbejdet. Det kan være ganske oplysende og udbyttegivende, men ret tidsrøvende og forudsætter i virkeligheden en mere intim kontakt med hjemmet til bedømmelse af arv og milieu med henblik på alle de sider, der udgør et barns personlighed — karakter, adfærdsmønster, intelligens, tilpasningsevne, sociale og økonomiske forhold o. s. v., end det ofte er opnåeligt.

De oplysninger, man modtager fra elevernes klasselærere, er i den forbindelse værdifulde supplement, ligesom resultaterne af skolepsykologens undersøgelser, — men disse meddeles blot for sparsomt.

Af nydannelser har man i år fået et audiometer, der i det kommende år vil blive bragt til anvendelse overfor tilfælde, der mistænkes for hørenedsættelse, og mere systematisk overfor de børn, der har begyndt skolegang i år.

Der er mellem eleverne 18, eller 1 %, der ikke er koppevaccineret, overvejende fritagelser på grund af religiøse eller helbredsmæssige forhold.

Der er ikke konstateret aktiv tuberkulose mellem eleverne.

Der fandtes 2 tilfælde af parasittære hudsygdomme.

Fodvorter har her som andre steder været almindelige. Der kan næppe være tvivl om, at smitteoverføringen for denne lidelse såvel som for fodsvamp står i forbindelse

med skolebadningen og måske med gymnastikundervisningen, når der ikke håndhæves speciel og strengt personlig fodbeklædning.

Der blev for 2 år siden udarbejdet planer for modernisering af skolelægens lokaler. Pladsmangel har hidtil forbudt deres realisation, hvilket meget må beklages, idet lokaleforholdene både med hensyn til rummelighed, indretning, mangel på omklædningsrum, venterum for børn og forældre samt beliggenhed i en så vidt muligt støjfredet afdeling lader meget tilbage at ønske, for ikke rent ud at sige, at de er højst utidssvarende.

H. Bisgaard-Frantzen, skolelæge.

Skoletandlægens beretning.

Klinikchef, tandlæge fru Elisa Crone, ansat 1. august 1946.

Børnetandlæge, fru Inga Villholth, ansat 1. august 1956.

Klinikassistent, frøken Gerda Andersen, ansat 1. november 1955.

Klinikassistent, fru Birgitte Nielsen, ansat 7. november 1956.

Klinikassistent, fru Bodil Drejø (vikar for frk. Andersen), ansat 1. maj 1958.

Skoleåret 1957—58 har igen været et kapløb med tiden, det med stormskridt forringede tandsystem og desuden et større antal børn. Alle børn er efterset og behandlet een gang og 105 børn fra II mellem er behandlet to gange.

Sidste år behandlede 1548 børn, i år 1579 med det samme antal 1. klasser begge år, nemlig 185 børn, med en tydelig forringelse af børnenes tænder i yngste klasse. Sidste år udførtes på disse 185 børn fra 1. klasse 3045 behandlinger ialt, i dette skoleår 3326 behandlinger. — Hvorfor bliver børnenes tænder dårligere og dårligere? Jeg har gang på gang sagt det, og jeg ved ikke, hvordan jeg skal bære mig ad med at gøre forældre, bedsteforældre og søde tanter begribeligt, at de direkte skader barnet ved at forære det slik. I årets løb har jeg holdt 3 oplysende foredrag for klinikkens afgangsklasser, III mellem, 7. og 8. klasserne, og jeg håber, at de unge mennesker vil huske, hvad jeg har sagt, når de bliver forældre, for jeg kommer jo ikke i kontakt med forældrene, før barnet når skolealderen, og da er det allerede mange gange for sent at redde den første blivende kindtand, som kommer i 6 års alderen, og hvis krone forkalker lige før og lige efter fødselen. Og mælketænderne er ofte i slettest mulig forfatning, skønt de fleste af mælkekindtænderne skulle holde ud, til barnet er 13 år. Desuden må jeg beklage mig over de mange forsømmelser. Hvad mon vi skal gøre ved det? Jeg synes, at det er en selvfølge, at der bliver meldt afbud, når et barn på grund af sygdom eller bedstemors fødselsdag er forhindret i at komme. Så havde jeg da mulighed for at anvende tiden til et andet barn. Men det er der altså mange, der ikke tænker på.

I anledning af skolens jubilæum er jeg blevet opfordret til at kaste et blik tilbage på klinikkens arbejde i de 12 år, den har bestået. Vi skulle være begyndt på klinikken efter sommerferien 1946, men da jeg ankom til Køge, var gulvet brækket op, og man var ved at lægge rør til centralvarmen. Først den 2. november var alt klar til at modtage de første børn. Der var indskrevet 987 børn, men kun 459 børn blev behandlet een gang, dels på grund af, at der havde været et interval, hvor skoletandplejen ikke var i arbejde, og dels fordi man mistede 82 arbejdsdage det første år. Ved min undersøgelse af 190 børn fra 1. klasserne havde 8 børn fejlfri tænder, og på de resterende 182 børn udførtes 1443 behandlinger ialt, 7,2 behandlinger pr. barn. I skoleåret 57—58

har vi behandlet 185 børn fra 1. klasserne, og på disse er der udført 3326 behandlinger ialt, det er 17,4 behandlinger pr. barn, og ingen børn med fejlfri tænder. Ja, så dårligt er det med børnenes tandmæssige sundhedstilstand i dag. Det er gradvis blevet dårligere med det tiltagende sukkerforbrug. Her er et lille skema, der angiver behandlinger pr. barn i 1. klasse:

1946—47	7,2	behandlinger pr. barn i 1. klasse.
1947—48	7,3	—
1948—49	8,6	—
1949—50	6,5	—
1950—51	9,2	—
1951—52	11,3	—
1952—53	12,1	—
1953—54	13,9	—
1954—55	12,2	—
1955—56	18,2	—
1956—57	16,4	—
1957—58	17,4	—

Jeg håber, at disse tal giver grund til eftertanke. Danmark ligger jo som et flot nr. et med hensyn til sukkerforbruget. Tænk, at vi er så ubetænksomme overfor vore børn og overfor os selv.

Skolebespisningen.

På given foranledning skal man herved meddele følgende oplysninger vedrørende skolebespisningen for regnskabsåret 1957—58:

<i>Mælk (incl. mælk til frokost):</i>	Antal børn	bespisningsdage	gennemsnitlig ant. børn dgl.
April 1957	24626	20	1231
Oktober 1957	26413	21	1258
November 1957	31683	25	1267
December 1957	21080	17	1240
Januar 1958	29722	23	1292
Februar 1958	28432	22	1288
Marts 1958	30656	24	1277
	192612	152	1267

Skolefrokost:

April 1957	6897	20	345
November 1957	5561	25	222
December 1957	3693	17	217
Januar 1958	5173	23	225
Februar 1958	5293	23	230
Marts 1958	5592	24	233
	32209	132	244

<i>Mælk m. vitamintilskud:</i>	Antal børn	bespisnings- dage	gennemsnitlig ant. børn dgl.
April 1957	17729	20	886
Oktober 1957 (u. vitamin)	26413	21	1258
November 1957	26122	25	1045
December 1957	17387	17	1023
Januar 1958	24549	23	1067
Februar 1958	23049	22	1050
Marts 1958	25064	24	1044
	160313	152	1054

Udgifterne ved bespisningen har udgjort ialt 67143,84 kr., fordelt med 34361,37 kr. til skolefrokost og 34361,37 kr. til mælk og vitamintilskud. Tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond udgør ialt 17666,15 kr., hvortil bemærkes, at der refunderes $\frac{1}{3}$ af udgifterne, dog højst 65 øre pr. måltid og højst 20 øre pr. mælkeydelse med vitamintilskud. Kommunens udgift ved bespisningen bliver herefter 49477,69 kr.

Bruttoudgiften udgør:

pr. pakke skolefrokost	106,68 øre
pr. mælkeydelse	20,45 øre

IX. Ungdomsskolen

Køge ungdomsskole ønsker også i år at indlede sin beretning med at takke de firmaer, institutioner og enkeltpersoner, der på forskellig vis har støttet skolen og vist interesse for dens trivsel.

Skolens elevtal var kort efter starten 139, og heraf gennemførte de 117 undervisningen.

Samlet mødeprocent var 74,9, lidt lavere end sædvanligt og sikkert forårsaget af epidemien med asiatisk influenza.

Skolens lærerpersonale var uforandret hele sæsonen igennem, og trods lærernes mange forskelligheder m. h. t. alder, uddannelse og erhverv lykkedes det dem at skabe en skole, hvor gode kollegiale forhold rådede, og hvor eleverne blev mødt med forståelse og venlighed og fik en god og konstant undervisning.

Efter skolens afslutning forlod frk. Kornbeck ungdomsskolen, og vi bringer her en tak for to års godt arbejde med hybelkursus. Ligeledes bringer skolen en tak til hr. Kjær-Nielsen, der forlod byen for at overtage en stilling som lærer i Jylland.

Ligesom tidligere år var skolens daglige liv præget af godt humør og arbejdslyst, en gang imellem afbrudt af lidt „nyt“ — i flæng kan nævnes: decemberfest, is-show, klubaftener, månedsdans og afslutningsfest.

Skolens klub havde en meget fin sæson med 50—60 fremmødte pr. aften, og den store fornyelse var i år „charmekursus“. De 50 piger, der deltog, var vældig glade for dette nye indslag, som sikkert også vil vinde tilslutning fremover.

I år deltog 25 af skolens elever i en sommerrejse-selvbetalertur til Norge. Den blev ledet af fru Abrahamson og hr. E. Jensen og blev efter hjemkomsten betegnet som en „meget fin tur“.

P. E. Rasmussen.

X. Til forældrene

Skoleåret begynder 1. august og slutter 31. juli. Undervisningspligten indtræder 1. august for de børn, der på dette tidspunkt er fyldt 7 år. Den ophører med det skoleår, hvori børnene fylder 14 år, men kan fortsættes med undervisning i 8. klasse.

De børn, der er født i skoleårets 3 første måneder (august, september, oktober), kan af byrådet få tilladelse til at blive udskrevet af skolen den 31. juli.

Et barn, der er født den 1. november eller senere, kan ikke udskrives før den påfølgende 31. juli.

Fra denne lovbestemmelse kan der ikke dispenseres.

Hjæmmeopfordres til ikke at lade børnene forsømme uden tvingende grunde — rejser og lignende bør kun foretages på fridage og ferier. Een dags forsømmelse påvirker ofte, at barnet heller ikke er forberedt til næste dag, og småforsømmelser er derfor med til at sætte barnet tilbage. Sådanne forsømmelser skal efter loven opføres som ulovlige og kan skaffe besvær for skolen og ubehageligheder for hjemmene. Enhver forsømmelse må straks meddeles skolen.

Det er af stor betydning for børnenes udbytte af undervisningen, at de møder udhvilede og veloplagte i skolen. Det er derfor ifølge Folkeskoleloven ikke tilladt forud for skoletiden at anvende skolepligtige børn til erhvervsmæssigt arbejde, d. v. s. arbejde mod vederlag uden for hjemmet.

Skolebøgerne udlånes gratis, men forældrene anmodes om at støtte skolens økonomi ved at være behjælpelig med at påse, at udleverede bøger behandles med omhu, at de f. eks. hjemme anbringes uden for mindre søskendes rækkevidde, at de altid er forsynet med omslagspapir og bringes til og fra skolen i taske, tornyster eller mappe, og at der ikke tegnes eller skrives i dem. Misbruges eller bortkastes bøgerne, medfører det erstatningskrav.

Fritagelser for gymnastik og f. lign. gives kun efter nærliggende begrundelse af byrådet, og skal fritagelse gælde over et

Hvis der i et hjem er *mærkesyg* eller *halsbetændelse* eller *børnelammelse* i *skolen* når de medbringer læg *været angrebet af en a* attest, når de møder i skolen

Der glemmes meget på skolen, *er trøjer og lign. De* for, at alt tøj mærkes med forbog *ændeligt mærke.*

XI. Til eleverne

Ordensregler.

1. Mød på skolen i god tid.
2. Stil din cykle i cyklestativerne.
3. Gå straks på plads, når det ringer.
4. Gå stille op og ned ad trapperne.
5. Du har selv ansvar for dine bøger og ordenen på din plads.
6. Anbring alt papiraffald i kasserne.
7. Kast ikke med sne.
8. Voldsom leg og slagsmål er forbudt.
9. Forlad ikke uden tilladelse skolepladsen i frikvarteret.
10. Ingen støjende leg på pladsen i timerne.
11. Gå straks hjem, når du har fri.
12. Overhold færdselsreglerne.